

TRAMA

Reflexións autónomas

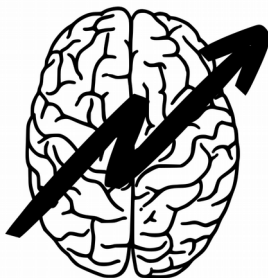

**tecnoloxía cibernética, patriarcado,
contracultura, antipedagogía**

#1

Nin as colaboradoras da publicación nin as autoras dos textos ou imaxes teñen por que compartir a totalidade das ideas recollidas nestas follas.

Alentamos a reprodución total ou parcial, especialmente en medios físicos e espazos colectivos.

A CATABOIS SI, PERO
AO **PUNTO LIMPO**

OS NOSOS SOÑOS NON
COLLEN NA SÚA FURNA

**Nen dictocracia fascista
nen demodura capitalista!**

URXENCIA : : : ED.

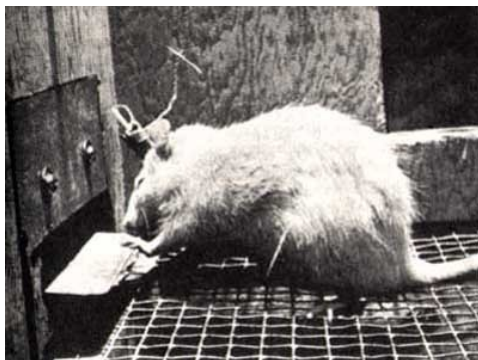
“**trama** (s.f.) : rede contínua de afinidades, afectos, compromisos e prácticas”

Andamos á procura de nós mesmas. E doutras. Outras que tamén achen necesario rachar co aillamento e desenvolver potencias comúns para garantir o benestar individual.

Preocúpanos saír dunha especie de escolla única que se agocha en calquera comportamento que se enmarque nos límites morais desta civilización. Resignarnos a que calquera opción de vida só pode implicar en último termo a agresión a outras ou a autodestrución.

Estas únicas dúas opcións que semella que a lóxica da Economía estendeu practicamente á totalidade dos comportamentos que se dan no seo da sociedade - ou explotas ou te deixas explotar. Unha dicotomía que tamén ten o seu reflexo nas actitudes mais cotiás que nos limitan a nivel individual e colectivo.

Preocúpanos o desenvolvemento persoal, a subxectividade, a realización das nosas capacidades. Facernos conscientes dos nosos talóns de aquiles particulares, aceitalos e elaboralos para poñernos en grao de superalos. Pero é difícil escapar das autoxustificacións. Neste sentido, queremos tratar de dar cos xeitos cos que o “estilo de vida occidental” enmascara esta uniformidade de escollas, queremos sinalar as amputacións do que podería ser a vida que nen sequera somos xa quen de ver. Particularmente os xeitos que permanecen desapercibidos tamén nos entornos máis disconformes.

Parécenos urxente desertar do ritmo das doses do Entretemento, lesivo para corpos e mentes, e limitante das nosas posibilidades. Achamos necesario un compromiso persoal para saírmonos do torrente de estímulos que nos ofrece o mercado hipertrofiado, xa sexa en forma de roupa, eventos, contido audiovisual, literatura, aplicacións ou produtos químicos. O mercado, a química e a

cibernetica secuestran a nosa atención minuto tras minuto sen descanso durante toda a nosa vida, incapacitándonos para vivir sen o seu estímulo, facéndonos adictas. Someténdo así todas as esferas do noso ser ao acto do consumo, á circulación económica. E de paso reducindo as nosas capacidades de “facer” fóra do sistema, e por suposto de responder á súa violencia estrutural. Vivimos na domesticación hipertecnoloxizada, que nos aliena de nós mesmas e nos isola das que nos arrodean. Que estende a inconsistencia mesmo aos compromisos máis cotidianos, que fai que nos autovictimicemos ante as frustracións máis mínimas...

Isto é o oposto ao que buscamos. E saír daqui é algo que non podemos facer separadamente, cada unha pola súa banda...

Unha outra cuestión que nos preocupa é en torno aos modelos de relación que desenvolvemos, e como estes reflexan e perpetúan a agresión nun sistema construído sobre o maltrato. Non esquecemos que o patriarcado nos bate duro e nos condiciona desde crianzas, a mulleres e a homes. Por iso achamos urxente facernos conscientes das nosas feridas individuais; e cuestionar a masculinidade predominante e a parella como formato único de relación íntima. Cuestións nas que non vemos senón unha outra consecuencia-cause da perpetuación deste estado de cousas.

Por iso procuramos ás que cuestionan os roles de xénero e relacionais, ás que aínda desconfían da técnica, ás que aínda constrúen intelixencia colectiva fóra dos medios virtuais. Buscamos a outras coa vontade de reterritorializarse, de curarse as feridas e de cimentar a posibilidade de potencias colectivas que volten ao subterráneo.

Coa vontade de ligarnos, de fuxir do isolamento que tanto pesa, da atractiva cela que constrúen as expectativas dunha sociedade líquida e liquidada, agredida e secuestrada dos seus saberes, fragmentada e compartimentada nos tempos e nos espazos, flasheada pola indigestión de información e a necesidade de adaptación á innovación permanente.

Quixéramos desbloquear, promover e acoller as reaccións, as catarses necesarias e os cambios de percepción. Procuramos transformacións subxectivas, relacionais e sociais cara un desenvolvemento da autonomía persoal e colectiva, e dunha oposición a un sistema que nos agrede e nos degrada.

É un amplo obxectivo, e aínda que nos concebimos como parte dunha tendencia vella como o mundo, e somos conscientes de que na nosa vida

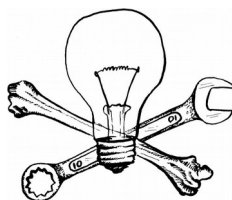
faremos un pequeno percorrido en comparación co que quixéramos; non podemos deixar de querer coidar e afiar as nosas capacidades. Por rabia pola degradación do mundo e os seus habitantes; por amor ás nosas e á vida. Por dignidade, e porque queremos voltar a experimentarnos actoras na nosa vida.

Comprometernos co noso propio desenvolvemento individual e colectivo desde a urxencia, desde o afogo que nos axexa. Porque é iso ou aceptar a opulenta miseria (e ademais anularse para sobrevivir nela e reproducila con dignidade de idiota convencidx). Por isto aprémianos facer o que estea na nosa mao para expropiar canto antes a vida que nos roubou o modelo de sociedade fundado na agresión e a Cantidade, e dar con outros.

Quixéramos tamén tratar de desmarcarnos da tendencia ao etiquetado, á estetización que desde sempre aqueixa ás propostas antisistema. Unha tendencia que caracteriza a unha sociedade homoxeneizadora que nos quere espectadoras, e que agora é extendida pola vía tecnolóxica a todo o que acontece no seu seo. Quixeramos chegar a algo mais que a reforzar unha identidade. Non queremos ser repetidoras -nen propoñentes- dunha ideoloxía. Non queremos separarnos das que pensan un pouco diferente ou poñen outras palabras pero ao fin aspiran ao mesmo. Apuntamos a aportar algo útil e elaborar algo con outras. Por iso interésannos sobre todo as cuestións que son pasadas por alto, que resultan incómodas ou tabú tamén para o guetto alternativo.

Queremos comprender desde as nosas contradicións. Buscamos ferramentas de análise, reflexións, proxectiles, propostas... para contaxiar a crítica e afiar as nosas vidas, para desencadear e manter procesos colectivos. E favorecer o cambio.

Non podemos nen queremos asegurar unha periodicidade, pero si unha vontade permanente de deconstruír e proxectar con outras. Desde o que cada quen poda aportar, na reflexión, na crítica e na acción.

AGACHA A CABEZA E COMPARTE (I)

A DESPOSESIÓN DA ATENCIÓN*

Xa ben o consideremos como un avance emocionante ou mesmo como un mal necesario, é indiscutíbel que no mundo “desenvolvido” nestes tempos hai poucos lugares onde atopar refuxio para as múltiples caras da pantalla; e, máis especificamente, para as redes que agora unen entre sí todos os dispositivos que nos arrodean na nosa cotidianidade (e outros...). E xa non só se limita, como adoitabamos pensar, á esfera dos medios de comunicación, nen ao lugar de traballo ou a casa. Desde a aeroportos, rutas de campo, iglesias, lugares de ocio; a rede de sinais e interfaces estendeuse coma un virus, através de case todos os recunchos das culturas das que emerxeu ou que colonizou.

Nestes tempos é raro asistir a un concerto onde a primeira fila está composta de olladas atentas, e no canto diso atopamos caras bañadas polo resplandor tras os lentes dos smartphones, consumindo avidamente a actuación mediante un medio secundario, ou mesmo talvez grabando desde a ausencia para disfrutalo máis adiante, sen que esta ausencia implique non estar en grao de

---

*Este texto é unha tradución -co título cambiado- dalgúns fragmentos do suplemento "Caught in the net – Notes from an era of cybernetic delirium", do fanzine anarquista verde Return Fire (volume 4 de outono de 2016), editado en Inglaterra.

intercambiar opinións coxs amigxs sobre cal foi o momento álxido da noite. De feito, frecuentemente semella que o evento en si mesmo (o que queira que sexa) é de importancia secundaria con respecto á vaga de actividade dixital que se desencadea ao seu redor; desde a promoción anticipada nas redes sociais até as crónicas *online* que aparecen paralelamente ao transcurso do propio evento.

Mentres tanto, enviar unha mensaxe de texto aos teus veciños en lugar de aparecer sen avisar convertiuse en algo enteiramente razoable (atopando aceptación mesmo entre grupos de idade que anteriormente rexeitaban a esta idea). Un tal comportamento seméllanos agora mesmo mais apropiado, mesmo mais... veciñal.

A tecnoloxía captura a nosa atención e perturba as nosas conexións, xenerando indiferencia ao que nos arrodea e silencio nos lugares de encontro. En 2006, os dicionarios ingleses comezaron a introducir unha nova palabra: “pizzled”, que combina “puzzled” (perplexa) e “pissed” (cabreada), para describir o sentimento que a xente tiña cando a persoa coa que estás saca a súa BlackBerry (a media conversa contigo) e comeza a falar con outra persoa. Antes a xente sentíase doida e indignada en tales momentos.

Hoxe é a norma. Un xesto que lle dice á outra persoa “non estou interesadx no que está acontecendo aquí e agora”, que agora deviu epidémico no ambiente de contínua atención parcial, da saturación mediática que nos arrodea desde o centro de traballo ao salón da casa.

A nova era dixital estase normalizando tanto nas mentes dos seus participantes que as persoas nadas no boom tecnolóxico dos 80 e 90 en diante apenas poden imaxinar o mundo doutro xeito – tamén hai moitas delas que lembran unha vida menos aglomerada en torno aos dispositivos e mesmo algunhas delas que non se someteron ao seu abrazo.

“Dicen: adáptate ou morre. Aos meus anos sinto que non me podo adaptar, porque a nova era non é unha era que eu crecera para comprender” - comenta Anne, unha profesora de arte inglesa retirada de 89 anos, que decidiu rematar a súa vida en Suíza, buscando a posibilidade do suicidio asistido. *“Por que tanta xente pasa a súa vida en fronte do computador ou da television?”*, preguntábase no reportaxe sobre a súa historia publicado por un xornal inglés. *“A xente está voltándose cada vez máis distante. Estámonos convertindo en robots.”* Na sociedade industrial convertíuse nun lugar-común a indiferencia cara aos seus “recursos agotados”. O respeito polas vellas convertíuse nun desdén por parte das tecno-alfabetizadas cara o desánimo de moitas das nosas predecesoras ante o ritmo vertixinoso da tecnoloxía.

Vivimos nunha sociedade descualificada e incapacitada, guiada menos pola sabiduría humana acadada e exercida que pola implementación externa de “actualizacións”. A ascensión xeral é que son elas – as vellas – do mesmo xeito que as súas tecnoloxías, as que están “obsoletas” - sen un lugar, sen un futuro.

Aínda así estas observacións poderían provocar a réplica de que o que está en discusión é simplemente o mal uso ou abuso das opcións cara as que o medio dixital está orientado. A ferramenta é o que nós facemos dela, dicímonos a nós mesmas. Aquí damos cunha trampa clásica no análise da tecnoloxía: centrándose no *contido* (é dicir: qué información, historias, argumentos, son transmitidas; ou qué tarefa exercida) a expensas de examinar a *forma* (de qué xeito o medio influencia no que pensamos, sentimos e facemos). Podemos escoller os contidos que accedemos a través do medio dixital, pero danos isto control dos seus efectos? Ou canto disto ven dado polo seu propio substrato?

Calquera tecnoloxía leva consigo un reflexo da ideoloxía no contexto da cal foi elaborada. O que estamos experimentando neste momento é un cambio que é talvez semellante en escala e profundidade ao que proclamou a revolución industrial; un cambio de paradigma no xeito no que nos atopamos o mundo, nacido da mentalidade productivista e capitalista e aínda talvez distinto en moitos xeitos da era anterior en termos de como estamos condicionados para funcionar polas ferramentas que usamos. Algunhas chamáronlle a isto a “revolución da interface”. No centro disto, chegando mesmo a un nivel psicolóxico, está internet. En grande parte do mundo a Rede non é mais percibida como algo externo ao que accedemos nun momento específico mediante unha certa tecnoloxía, senón mais ben como un ambiente que habitamos permanentemente, sempre prendido,

sempre presente, sempre transmitindo e recibindo. Diríase que case a aceptamos como parte de nós mesmas. Usámola cotidianamente para lembrar feitos ou para manter lazos sociais, e unha mesma semella disiparse no trasfondo da percepción de moitas outras.

A MENSAXE E O MEDIO¹

“Eu tamén podo sentilo. Ao longo dos últimos anos teño experimentado unha sensación incómoda de que alguén, ou algo, estaba fuchicando no meu cerebro, re-mapeando a miña circuitería neuronal, re-programando a memoria. Non estou perdendo a cabeza – ou polo menos iso creo – pero a miña mente está cambiando. Non estou pensando do xeito no que estaba afeito. Sinto isto dun xeito particularmente intenso cando leo. Eu adoitaba mergullarme facilmente nun libro ou nun artigo longo. A miña mente enleábase nos xiros narrativos ou argumentais, e botaba horas paseando por longos treitos de prosa. Isto xa poucas veces é así. Agora a miña concentración comeza a ir á deriva despois dunha páxina ou dúas. Póñome inquieto, perdo o fio, comezo a buscar algunha outra cousa para facer. [...] Estea conectado ou non, a miña mente agora tende a tomar a información no xeito no que a Rede a distribue: nun rápido fluxo de partículas. Antes eu era un mergullador nun mar de palabras. Agora paso voando pola superficie como o chorbo da moto de auga. E decateime de que o meu cerebro non estaba só indo á deriva. Estaba famento. Estaba demandando ser alimentado do xeito no que a Rede o alimenta – e a máis que o alimentaba, máis famento estaba. Mesmo cando eu estaba longe da computadora, ansiaba chequear o e-mail, clickar en ligazóns, facer algunha búsqueda... Quería estar conectado.”

Nicholas Carr

Lembras como te sintes cando ves de estar un tempo prolongado en internet? Como se sente algo así como un esforzo de "reaxuste" aos elementos da nosa vida diaria que aínda non están dixitalizados? Hai aínda para ti espazo entre estes momentos, alternando entre a pantalla do teléfono, a tablet, a computadora? Poderíamos considerar a narrativa científica que está tan de moda entre os neurólogos (os que estudan o cerebro) sobre a "neuroplasticidade", como un argumento a considerar entre outros á hora de teorizar a nosa situación (obviamente con un ollo nos límites, marcos e preconceitos inherentes na tradición científica). Nicholas Carr cita a un científico, Michael Merzenich, que:

---

¹NdE "O medio é a mensaxe" é unha coñecida frase de Marshall McLuhan, un dos pioneiros do estudo da sociedade humana desde o punto de vista da comunicación. McLuhan define a mensaxe dun medio como todo cambio de escala, ritmo ou letras que ese medio provoque nas sociedades ou culturas.

"reflexionou na capacidade de Internet de causar non só alteracións modestas, senón cambios fundamentais na nosa constitución mental. Dando conta de que «o noso cerebro é modificado nunha escala sustancial, física e funcionalmente, cada vez que aprendemos unha nova tarefa ou desenvolvemos unha nova habilidade», el describiu a Rede como a última dunha serie de «especializacións culturais modernas» ás que «os seres humanos contemporáneos podemos dedicar millóns de actividades de 'práctica' e ás que o ser humano medio vai mil anos non tiña ningunha exposición en absoluto». Merzenich conclue que «os nosos cerebros son masivamente remodelados por esta exposición». E retomou este tema no seu blogue en 2008, recurrido a letras maiúsculas para enfatizar: «Cando a cultura trae consigo cambios nos xeitos nos que poñemos a funcionar os nosos cerebros, crea DIFERENTES cerebros», escribiu, observando que as nosas mentes «fortalecen especificamente os procesos máis exercitados». Aínda que admitía que hoxe por hoxe é difícil imaxinar vivir sen Internet e ferramentas online como o dispositivo de búsqueda de Google, salientaba que «O SEU USO INTENSO TEN CONSECUENCIAS NEUROLÓXICAS»

XENERACIÓN APP

"Katie Davies e Howard Gardner estudan como a xente nova se ven a si mesmas e ás súas relacións cando os dispositivos intelixentes ('smart devices', NdTrad.) son case ubícuos, cando os ritos sociais acontecen mediante mensaxes de texto e a taxa de popularidade é medida en 'me gustas' e comentarios en aplicacións de partilla social. [...] Davis e Gardner preguntánselle se as modernas redes sociais son máis extensas aínda que máis superficiais tamén que as das súas nais e aboas [...]. A 'mentalidade app', dicen, motiva á xuventude a buscar solucións directas, rápidas, fáciles -o tipo de solucións que unha aplicación proporcionaría- e a fuxir das preguntas, xa sexan grandes ou pequenas, cando non hai 'unha app para iso'. [...] Pero o esmalte externo frecuentemente agocha unha ansiedade fondamente asentada, externamente expresada

como unha necesidade de aprobación. Nas súas conversas con monitorxs de campamento e profesorxs, Davis e Gardner encontráronse repetidamente con comentarios en torno a que a xuventude de hoje ten unha aversión polo risco; a xeneración app, dicía un participante dun grupo de estudo, está 'morta de medo'.

Is there an App for that?

artigo de Katherine Xue para a revista Harvard Magazine

En Londonerry, Irlanda do Norte, unha escola primaria comezou a facer palestras e terapia para tratar de 'rehabilitar' de 3 e 4 anos, que se voltaron dependentes de tablets e smartphones. *"Vémolas menos comunicativas. Prefiren a súa propia compañía"*, contaba unha profesora. *"Cando lles damos bloques para xogar atopámonos con que os usan coma se foran iPads ou teléfonos."* (...)

Mentres tanto, unha considerábel parte das xóvenes e adolescentes comentan que están conectadas case sempre através dun dispositivo ou outro (ou mesmo varios simultaneamente). Sen embargo, unhas poucas tamén expresan o seu desencanto con esta "nova normalidade". Goleman cita a un estudante que *"observa a soidade e aillamento que veñen parellas coa vida nun mundo virtual de tweets, actualizacións de estado e a publicación de «fotos da miña cea»". El apunta que xs suas compañeirxs de clase están perdendo a súa habilidade para conversar, e nen falar xa de debates sobre a procura dunha mesma. Comenta tamén que «non hai cumpleaños, concerto, sesión de resaca, ou festa que poda ser disfrutada sen tomarse o tempo para distanciarte a ti mesmxx do que estás facendo para asegurar» que no mundo dixital se sabe instantaneamente o ben que o estás pasando."*

Moitas que teñen interactuado coas que foron criadas na inmersión dixital comentan sobre o impacto devastador que ten na capacidade de aventurarse e na imaxinación; cantas das adolescentes de hoxe nunca se perderon? (literal ou metaforicamente), ou cantas non deron nunca un paseo aleatorio ou experimentaron algún outro medio de construír resiliencia e independencia? Mediante o atallo do camiño exploratorio ao coñecemento, unha morea de apps e algoritmos de busca diminúen a implicación co mundo e conducen a camiños estandarizados.

INFO-CONTAMINACIÓN

Hoxe moitxs de nós non só somos receptoras senón que tamén nos convertimos en transmisoras profesionais do ruído branco que produce a sobrecarga de datos. De feito, convertiuse case nunha expectativa social no rápido e borroso devir desta etapa da modernidade, na que nos fixemos presentes nun ambiente mediático que máis e máis se converte *no* ambiente, na que nós participamos desta infinita conversa sobre nada, e *respostamos*. O peso dos bloques de información se precipita cara nós coma nun xogo de Tetris deixándonos moi pouco tempo para simplemente reflexionar sobre qué significan verdadeiramente, mentres que agora a ubicuidade destas interrupcións nos alcanza (estando no peto da case totalidade das consumidorxs occidentais), e dispersa os nosos pensamentos, debilita a nosa memoria, e nos fai tensas e ansiosas.

Para traer de volta a cuestión da mensaxe e o medio; Jerry Mander referiuse en décadas pasadas á súa temprana postura contra a televisión:

"o proceso de imaxes editadas que se moven rapidamente através dun cerebro humano pasivo é moi diferente á recolección activa de información, tanto de libros ou periódicos como de paseos na natureza. Como resultado, as persoas poden voltarse máis pasivas, menos capaces de lidar cos matices e a complexidade, menos capaces de ler ou crear. A xente pode voltarse "máis tonta", e ter menos entendemento dos eventos do mundo mesmo nun ambiente de moita dispoñibilidade de información.

[...] Na nosa sociedade, a velocidade é alabada como unha virtude en si mesma. Ao fin, no punto no que a maioría dos seres humanos estamos implicados, a aceleración do círculo de información simplemente inundounos cunha cantidade de datos sen precedentes, a maioría dos cales resulta inútil en calquera sentido práctico. O verdadeiro resultado foi un incremento na ansiedade humana, no momento no que tentamos manter ese fluxo crecente de información. O noso sistema nervioso experimenta a aceleración máis do que o noso intelecto o fai. [...] Segundo a información é transmitida por diferentes canais, o seu carácter e contido cambia; relacións políticas, conceptos, e estilos cambian tamén. Mesmo o espírito humano e o corpo humano cambian. Porque a forma na que o sinal da TV é procesado polo cerebro, os patróns de pensamento son alterados e unha única e nova relación coa información é desenvolta: cerebral, fóra de contexto, pasiva."

As nosas facultades memorísticas en si mesmas están significativamente modulándose para acomodarse ao medio *online*. David Brooks reflexionou ao respecto: *"Pensaba que a maxia da era da información era que nos permitía saber máis, pero despois decateime de que a maxia da era da información é que nos permite saber menos. Proporcionáanos servintes cognitivos externos – sistemas de memoria de silicio, filtrado colaborativo, algoritmos de preferencias do consumidor, coñecemento en rede². Podemos transmitirles esa carga a eses servintes e liberarnos nós mesmas."* O que el aquí celebra como unha liberación seméllanos máis unha evacuación, un baleiramento das nosas capacidades imaxinativas e un incremento da dependencia dos *inputs* de máquinas despersonalizadas. *"Estamos establecendo unha relación de simbiose coas ferramentas informáticas"*, conclúe un grupo de investigación en Harvard. *"Estamos transformándonos en sistemas interconectados que saben menos polo coñecemento da información que por coñecer onde a información pode ser atopada."* Algunhas, como Paul Suderman, identifican como a Rede *"ensínanos a pensar como ela o fai, argumentando que xa non é tan eficiente usar os nosos cerebros para almacenar información"*. Para aquelxs de nós que consideramos que os encontros co descoñecido -e todas as tanxentes, encontros, experiencias que siguen- son unha parte vital de calquera proceso de constitución do coñecemento, a "Googlización" de resultados de búsqueda cada vez máis precisos só pode dar conta doutra redución da percepción, doutra idiotización.

Por isto, as persoas expostas á info-contaminación precisamos organizarnos para protexer o espazo psíquico e o tempo de tranquilidade.

(continuaremos coa tradución doutros excertos deste texto en vindouros números)

NdT². O filtrado colaborativo é unha técnica de recolección de datos mediante a colaboración ente múltiples axentes, fontes de datos, etc. Que se aplica a conxuntos moi grandes de datos, e ente outros usos industriais, emprégase no comercio electrónico para facer prediccións sobre as preferencias ou gustos dun usuario. Ente os seus usos en fase de investigación se atopan por exemplo a capacidade de predecir a solvencia económica dunha persoa no futuro, abrindo a posibilidade de anticipar circunstancias ou comportamentos dx usarix nun momento anterior a que el mesmo o poda anticipar.

BYUNG CHUL HAN

PSICOPOLÍTICA DIXITAL

A autodeterminación informativa é unha parte esencial da liberdade. Xa na sentenza do Tribunal Constitucional de Alemaña sobre o censo nacional, en 1984, afirmase o seguinte: Serían incompatibles co dereito á autodeterminación informativa unha orde social e a súa respectiva orde xurídica nos que o cidadán non puidese saber quen sabe del, así como tampouco que, cando e en que ocasión se sabe del.

No entanto, tratábase dunha época na que se cría que había que enfrontarse ao Estado como a unha instancia de dominación que arrebatara información aos cidadáns contra a súa vontade. Fai moito que esa época quedou atrás. Hoxe espímonos sen ningún tipo de coacción nin de prescrición. Subimos á rede todo tipo de datos e informacions sen saber quen, nin que, nin cando, nin en que lugar se sabe de nós. Este descontrol representa unha crise da liberdade que se ha de tomar en serio. En vista da cantidade e o tipo de información que de forma voluntaria se lanza á rede indiscriminadamente, o concepto de protección de datos vólvese obsoleto.

Dirixímonos á época da psicopolítica dixital. Avanza desde unha vixilancia pasiva cara a un control activo. Precipítanos a unha crise da liberdade con maior alcance, pois agora afecta á mesma vontade libre. O *Big Data* é un instrumento psicopolítico moi eficiente que permite adquirir un coñecemento integral da dinámica inherente á sociedade da comunicación. Trátase dun *coñecemento de dominación* que permite intervir na psique e condicionala a un nivel prerreflexivo.

A apertura do futuro é constitutiva da liberdade de acción. Sen embargo, o *Big Data* permite facer prognósticos sobre o comportamento humano. Deste xeito, o futuro convértese en predicible e controlable. A psicopolítica dixital transforma a negatividade da decisión libre na *positividade dun estado de cousas*. A *persoa* mesma se *positiviza* en *cousa*, que é cuantificábel, mesurábel e controlábel. Porén, ningunha *cousa* é libre. Sen ningunha dúbida, a *cousa* é *maís transparente* que a *persoa*. O *Big Data* anuncia o fin da *persoa* e da *vontade libre*.

Todo dispositivo, toda técnica de dominación, xera obxectos de devoción que se introducen co fin de someter. *Materializan* e estabilizan o dominio. «Devoto» significa «sumiso». O *smartphone* é un obxecto dixital de devoción, incluso un *obxecto de devoción do dixital* en xeral. En canto aparello de

subxectivación, funciona como o rosario, que é tamén, na súa manexabilidade, unha especie de móbil. Ambos serven para examinarse e controlarse a si mesmo. A dominación aumenta a súa eficacia ao delegar a cada un a vixilancia. O *gústame* é o amén dixital. Cando facemos clic no botón de *gústame* sometémonos a un armazón de dominación. O *smartphone* non é só un eficiente aparello de vixilancia, senón tamén un confesionario móbil. Facebook é a igrexa, a sinagoga global (literalmente, a congregación) do dixital.

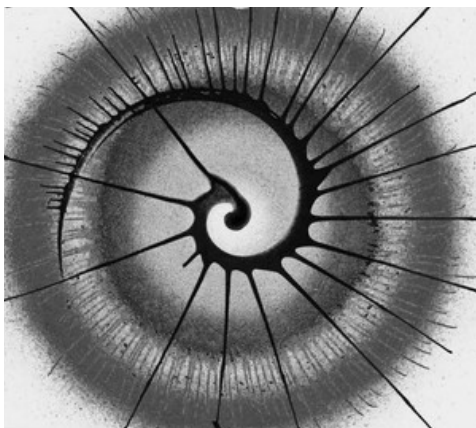
Excerto de "Psicopolítica", 2014

AGACHA A CABEZA
COMPARTE

NA PROCURA DUNHAS RELACIÓNS MENOS AUTORITARIAS COAS CRIANZAS (E ENTRE ADULTAS)

"Agora vamos xogar con isto"

"Non, así non se xoga: é así."

"Déixalle ese xogo á outra nena, hai que compartir"

*"Non vaias por aí que che vai coller un coche / que vai vir un home que che vai
levar / ..."*

"Vas caer"

"Estábache avisando!"

"Por que choras? Non pasa nada!"

"Non chores que me poño triste"

*"Non chores que cando choras poste fea. Ti és unha chica guapa, e as chicas guapas
non choran (...) / Ti és un chico forte, e os chicos fortes non choran"*

"Dasme a min esa boneca? Lévoa eu para a miña casa?"

"Ven, dame un bico, dame un bico"

"Dille ola"

"Non me falas? non tes lingua?"

"Non te pares aí a facer tonterías, estamos indo ao parque para que ti podas xogar"

(...)

As nenxs non son adultxs de menor tamaño. Son seres humanos máis pequenos e con menos percorrido neste mundo (o que parece que xa as relega a unha posición secundaria), e teñen unha percepción da realidade

totalmente diferente á nosa, que ademais evolúe constantemente. Teñen por dedicación principal a experimentación, o xogo permanente co mundo, que aparece en calquer lugar e momento, e ten por obxectivo ir asimilando o comportamento da realidade, as súas regularidades. O seu xogo espontáneo é unha actividade sen finalidade consciente, dirixida polo propio pracer e destinada a satisfacer unhas necesidades de desenvolvemento propias que emerxen do seu interior.

Na nosa sociedade as nenxs viven nunha permanente agresión aos seus procesos de desenvolvemento. As crianzas son constantemente obrigadas a adaptarse a entornos e situacións creadas por e para adultxs. Por ter crecido nós as adultxs nesta cultura, non relacionarnos con elxs sen vulnerar constantemente a súa autonomía convírtese nunha considerable tarefa.

Se non temos presentes as diferentes necesidades e capacidades de adultxs e crianzas, faise imposible (aínda que teñamos a mellor das intencións) compartir desde o respecto tan só uns minutos do noso tempo cunha nenx. Estamos acostumadxs a tratals como nos trataron a nós, como vemos todos os días que son tratadas as nenxs. Do xeito “que nos sae”, sen outra reflexión que vaia un pouco máis aló. Baixo un condicionamento permanente en función dos intereses e a realidade adultas, sen respecto pola diferente situación e psicoloxía dxs pequenxs. Poñendo cancelas á libre exploración e xogo que lles permita formarse coñecemento afianzado da realidade, un coñecemento propio que lles dea a seguridade necesaria para relacionarse libremente co mundo, e consigo mesmxs.

E así contribuímos a manter a cadea de transmisión do sometemento: xeneramos eivas nas persoas en desenvolvemento, sobre todo no eido emocional. Eivas que máis adiante se manifestarán en forma de medos, inseguridades, falta de confianza, sumisión, autoritarismo, victimismo, egocentrismo... en adultxs que de volta educarán do mesmo modo ás súas crianzas... e así mantense este estado de cousas. Por iso creo que é necesario comprometerse para romper este círculo vicioso e que as persoas que agora están en pleno desenvolvemento podan un día dispoñer plenamente de si mesmas, coñecer os seus desexos e necesidades auténticas e ter a autoconfianza e a determinación para procurar a súa realización.

Na miña opinión é insuficiente que este compromiso só acade ás persoas que teñen fillxs ou conviven día a día con crianzas, e creo que esta cuestión é de tal importancia que debería estenderse a toda persoa que trate mesmo só ocasionalmente con nenxs.

Cortámoslles as ás cunha chea de comportamentos e actitudes concretas que exercemos todos os días coas crianzas -e tamén entre adultas-, limitando a nosa autonomía individual e colectiva. Quero partillar algunhas actitudes que teño visto en min mesmo ou en xente cercana, actitudes das que quero ser máis consciente e aprender a deixar de lado cando me relaciono con crianzas (e con adultxs!):

non quero DIRIXIR: non quero quitarlle a iniciativa, non quero impedir que tome as súas propias decisións nin dicirlle o que ten que facer. Non quero poñerlle diante aquilo co que quero que xogue, nin sacala dun momento de concentración para atraer a súa atención sobre cousas que eu considero sorprendentes. Non quero quitarlle a posibilidade de que a través da súa propia actividade lle poda sacar ás cousas os seus segredos e facer os seus propios descubrimentos (que han ser distintos dos *meus* descubrimentos). Non quero facilitar que asunha un rol que "teledirixa" a formación do seu carácter e limite de antemán as súas capacidades. Non quero adiantarlle cousas que aínda non lle toca vivir (porque senón xa as estaría vivindo por si mesmx). Non quero facer que se adapte ao meu ritmo ou obrígala a acompañarme ela a min, non quero que as miñas necesidades fagan sombra ás súas. Non quero acotar á súa exploración pola miña comodidade, o meu noxo, ou os meus medos, nin polas normas sociais ou morais. E isto non implica que non queira poñer límites cando sexa necesario garantir a seguridade e a tranquilidade.

non quero EXPLICAR con palabras que non entende, dicindo cousas das que eu mesmo non estou seguro, cando as súas preguntas o que son en realidade é unha demanda de atención. Non quero calificar o seu estado nin manipulala coas miñas palabras. Non quero ter a última palabra, non quero "correxir" ou complementar as súas explicacións ou accións "equivocadas", nin aplaudir as "acertadas". Non quero dicir "eu xa o sabía" nin "xa o estaba vendo" nin "xa cho dixer" cando cae ou se manca; quero apoiar e estar aí sen cuestionala para axudar a que ela comprenda que foi o que aconteceu. Non quero tratar de convencer con argumentos racionais a unha nena que non os pode entender. Non quero dicirlle "como son as cousas". Respostarei ás súas preguntas *cómo eu creo* que é. Direille o que *eu quero* facer, e non "o que hai que facer porque esa é a mellor opción". Non quero cuestionar o seu criterio, aínda que sexa diferente do meu, e aínda que ela dubide de cousas que para min son claras desde fai tempo.

non quero AXUDAR: non quero solucionar os seus problemas, non quero crear unha dependencia de min para xogar no columpio (creando así *un único xeito* de xogar con el), ou co que queira que sexa. Non quero anticipar as (miñas) solucións ou os modos nos que eu creo que se xoga con cada cousa (mesmo aínda que sexan os modos *de todo o mundo*). Non quero evitar o proceso de exploración e creación que se da antes de conseguir facer algo cando eu non lle axudo (aínda que este proceso dure meses...). Non quero levantala cando caia, nen tratar de que non chore, estarei ao seu lado compartindo a dor ou a frustración de ter caído...

non quero MORALIZAR: non hai nenxs boas e nenxs malas, e do mesmo xeito non hai un bon xeito ou mal xeito de facer as cousas. Non quero xulgalas, non quero dicir "moi ben" cando fai algo que me sorprende; ou “estás facéndoo mal” cando intenta facer algo dun xeito que eu xa sei que non funciona. Porque non quero condicionar a súa experimentación á miña aprobación, e ademais non conozo todos os xeitos de facer as cousas nin de experimentar o mundo e non quero limitarlax a que só viva o *meu* modo de facer as cousas. Non quero obrigala a ceder o xogo que escolleu nun momento dado só porque as adultxs estableceron o imperativo superficial e hipócrita de que “hai que compartir”, para tratar de agochar o seu propio egocentrismo. Non quero asustar ou infundir medo advertindo de perigos relativos ou inexistentes, que moitas veces desaparecerían se eu -ou outra adulta- estivera perto acompañándoa, non quero obstinarme en que o seu xogo non se saia das marxes que marcan a miña comodidade ou as miñas necesidades.

non quero DISTRAER da súa auténtica necesidade (que ao mellor é saltar no charco e non mirar o arco da vella), nin da súa tristura, nin da súa dor ou raíba... non quero facer que deixe de chorar se é o que precisa facer para desfogar as súas dores, proveñan de situacións evidentes ou teñan orixes inexplicables para min. Non quero manipulala para que non chore ou amose a súa raíba, non quero comprala con doces, regalos, ou o que queira que sexa. E quero ser quen de manter unha actitude relaxada e afectuosa aínda que non entenda o seu estado ou as súas reaccións. Non quero collela no colo, facerlle cóxegas ou soarlle os mocos sen estar seguro de que ela tamén quere que o faga. Non quero anestesiar a súa percepción con tecnoloxías audiovisuais ou xoguetes electrónicos. Non quero interrompirla os seus momentos de concentración, nin estar constantemente presente, nin sobreestimulala para captar a súa atención. Non quero entrometerme nos seus xogos, aínda que me pida que xogue con ela para demandar a miña atención ou presenza (isto non significa que en ocasións non xogue con

ela). Quero diluirme e estar "sen estar", estar cando me precisa pero sen impedir que dirixa a súa atención ao que queira que lla reclame.

QUERO entender a súa natureza para poder cooperar con ela, e non obstaculizala. A súa natureza que é máis animal e tamén máis humana que a das adultxs que xa estamos deformadas pola sociedade e por ter vivido unha crianza non respetada. Quero favorecer e protexer os momentos de concentración nas actividades que ela mesma elixe desde a calma. Quero buscar solucións para conseguir cada día respetar máis o seu proceso de desenvolvemento autónomo, ser máis consciente das súas verdadeiras necesidades a cada momento, e sen culpabilizarme cando non o consigo.

Sei o fácil que é para quen convive con crianzas rematar véndoas coma unha molestia para os propios plans e proxectos... e como de aí á “guerra de xeneracións” hai un paso. A convivencia pode voltarse realmente desagradable.

Unha nenx que sinte respetadas os seus desexos e necesidades auténticas ten unha actitude serena e tranquila, e acepta tamén que se lle poñan límites. Quero saber poñer (só) os límites necesarios, os que impoñen as circunstancias da vida, os que hai que poñer para poder compartirse con outrxs sen pisarse a liberdade, para manter a seguridade no xogo, para poder acotar as súas necesidades substitutivas (doces, audiovisuais, e outras moito menos claras...). Como vimos tantas veces tratar ás nenxs dun xeito pouco respetuoso (en ocasións mesmo directamente agresivo), témolo naturalizado, e creo que non dimensionamos adecuadamente todo o que se xoga no seu desenvolvemento, e todo o que lle podemos aportar a unha crianza cada vez que compartimos o noso tempo con ela, se conseguimos deixarnos a nós mesmxs de lado.

Porque o seu desenvolvemento é un proceso que só se da unha vez, e condiciona o resto da súa vida. Por iso paga a pena priorizalo, e acompañalas de xeito que podan despreparar todas as súas potencialidades. Non para que cheguen a ter unha intelixencia sobresaínte, senón por tratar de evitar a toda costa as eivas emocionais, as autolimitacións que tanto constrinxen ás persoas. E plantexarnos cuestións que non só teñen sentido para as crianzas, senón tamén para as adultxs. A cuestión das necesidades auténticas e as substitutivas, do egocentrismo, do respecto aos procesos de

vida de cada quen, o cuestionamento da moral... A oportunidade tamén de revisar a nosa propia infancia, e as eivas que incorporamos nela.

Para crecer con elas.

SOBRE A CONDICIÓN MASCULINA NO PATRIARCADO

A IMPORTANCIA DE SER IMPORTANTE

transcripción dunha charla de JOSEP-VICENT MARQUÉS

Hola a todos, a todas.

Vou propoñer algunhas reflexións sobre a condición masculina e do que gustaría, precisamente, sería de discutilas despois.

Máis que facer unha exposición sistemática tratarei un pouco de contala ao fío das cousas que a min me foron preocupando en diversos momentos.

O primeiro problema que eu tratei de plantexarme nun momento determinado era o seguinte: se resulta que non hai unha homoxeneidade ao longo da historia e das sociedades no que se definiu como masculino e feminino, e por outra parte un está convencido de que o masculino e o feminino é un produto social e non biolóxico, entón: en qué reside a construción social do home? É dicir: en qué consiste a esencia (nun sentido de andar por casa, non metafísico) do proceso de socialización do home como tal?

Entón, eu cheguei á conclusión de que o único que era común en todas as sociedades é que fixese o que fixese o home nesa sociedade era definido como importante; é dicir, as mesmas actividades desenvolvidas en épocas diferentes por homes ou por mulleres eran consideradas importantes nas sociedades nas que as realizaban os homes, e non importantes nas que as realizaban as mulleres.

De xeito que cheguei á conclusión, que aínda manteño, de que en esencia a construción social do home non é máis que a transmisión dunha megalomanía corporativa, é dicir, dun delirio de grandeza dun sector social, nesta caso dos homes. Contado un pouco así como de andar por casa, diríamos que cando un bebé é identificado polos seus xenitais como home, inmediatamente comunícaselle de formas máis ou menos sutís, lentas, que caiu no lado bo da moeda, que forma parte do colectivo importante dentro da especie humana. Neste sentido infórmase de que ten algo que ver cunha serie de grandes e prestixiosos personaxes, comezando por Dios Padre, pasando polo seu propio pai, continuando polo xefe de goberno

habitualmente, e a partir de aí por todos os prototipos que aínda son abrumadoramente masculinos.

Gostaría de insistir nun aspecto, talvez un pouco sofisticado, pero creo que sen el é absolutamente imposible entender as cousas: por unha parte para que o ser home sexa importante alguén ten que non ser importante, que

serían as mulleres. Neste sentido é evidente que a información “ti eres home e ser home é importante” equivale á afirmación “ti non eres muller e ser muller non é importante”. Pero á súa vez hai un aspecto no cal o propio sistema fai como unha especie de trampa pola que elude a comparación coas mulleres, de xeito que o mensaxe “ser home é importante” chega a emitirse coma se realmente os homes foran importantes por algunha cualidade esencial diferente do feito de que as mulleres non sexan importantes.

En consecuencia, a proposta que se lle fai ao home é unha destas dúas: ou ben que considere que como é home xa é importante e en cuxo caso, e colle este lado da proposta pode levar unha existencia relativamente cómoda, practeria, dando lugar a un tipo de suxeito que poderíamos chamar machista satisfeito; é o

personaxe que non se sente nunca molesta, en principio, pola emancipación da muller porque as mulleres, como xa se sabe, son mulleres, é dicir, non hai posibilidade de comunicación nen de confundirse no hit parade uns e outros. Ou ben o home o que entende é que como home debe ser importante, é dicir, debe lograr o honroso título de home sendo importante, facendo cousas de importancia.

Eu penso que a última cousa que desaparecerá do comportamento masculino alienado é precisamente esta obsesión pola importancia, e esta

situación pola cal o home sempre se percibe a si mesmo como un suxeito particularmente trascendente, como un suxeito que está facendo tarefas de singular importancia; e se non as están facendo as inventan. Por exemplo, unha das actividades ás que moitos homes dedican máis tempo é a falar de fútbol e evidentemente sería difícil probar que o fútbol é algo realmente importante; bon, pois sen embargo, non hai máis que oír como os homes falan de fútbol como se fora realmente unha actividade importante, danlle toda a linguaxe da epopeia, incorporan un notábel tremendismo e, en efecto, nada máis solemne que unha conversa masculina sobre fútbol, á cal arrodean dunha particular importancia ou solemnidade a efectos de que lles cumpla esa función.

Deixo aí algúns cabos soltos para que vaian conectando a outras cousas que irei plantexando.

O suxeito masculino, polo tanto, é educado sobre a base da importancia do colectivo ao que pertence.

Agora ben, que características ten ese colectivo? Que propostas ten o modelo masculino? Todas, excepto as catro cousas que se di que son femininas; todos os atributos véñenlles aplicados en principio aos homes. O modelo de home é polo tanto, unha mestura de dios e o diaño, de Ramón e de Cajal, dos futbolistas, dos heroes, de Don Juan Tenorio, etc. Ademáis, curiosamente, é unha actitude totalmente contradictoria, é dicir, é masculino ser sereno e relaxado e é masculino ser dinámico; é masculino ser agresor e é masculino ser protector, etc.

Visto desde algúns aspectos o modelo pode ser visto como un caixón de sastre ou coma unha proposta absolutamente megalómana. Eu fantaseo unha especie de proceso en case todos os homes que sería o seguinte aproximadamente: en canto o modelo é megalómano, é dicir, en canto que o que se presupón que é ser home é particularmente desmesurado, máis cedo ou máis tarde practicamente todo suxeito home, todo individuo identificado polos seus xenitais como home, máis ou menos capta que el non da ese modelo, é dicir, que el non é como os detectives da tele + o último premio nóbel + o último recordman de atletismo, e que el non é tan sereno e ao mesmo tempo tan agresivo, prepotente, etc. como o modelo; entón o que podería facer é denunciar o modelo, pero isto é o que non se fai nunca. A solidariedade dos homes co modelo masculino é absolutamente espantosa. Gostaría de discutilo no coloquio: houbo sempre moitos mais fillos de burgueses ou mesmo burgueses que tomaran partido polo proletariado, que homes que tomaran partido polas mulleres no proceso de

liberación. Por que? Talvez por esa especie de círculo vicioso de que en tanto ti aceites que eres home e iso é importante, nese sentido quedas ubicado compensatoriamente no 48% máis alto da escala social, é dicir, ti alomenos podes presumir de ser home, se non podes presumir de ser rico ou guapo, alomenos podes presumir de ser home; de aí a tendencia a non denunciar como unha grande mascarada a cuestión da masculinidade.

Entón, que é o que fai normalmente o home? É dicir, que é o que eu fantaseo ou reconstruo que fai? Bon, pois de algún xeito o que fai, o que facemos, nun momento determinado, normalmente na primeira adolescencia, é finxir que un si que se parece ao modelo e entrar nunha especie de pacto tácito cos demais colegas; é dicir, eu creome a túa ficción de que eres todo un home, a cambio de que ti te creas a miña ficción de que eu son todo un home. De aí que o papel da cuadrilla (NdTradutor: *pandilla*) e do grupo como garante da masculinidade de todo o grupo, de cada un dos seus membros, é básico. E por suposto isto sódase, constitúese fundamentalmente na adolescencia.

Agora ben, unha vez que o home fai isto, inmediatamente queda satisfeito: a súa obriga de ser home tena cumprida porque outros da cuadrilla, o seu grupo de iguais, garantízalle que el é un da cuadrilla, que é un dos bos.

Éste é o aspecto funcional no que as cousas van ben. O primeiro é que inmediatamente a amizade masculina está baseada nunha ficción; é moito máis doado que se produza que a amizade entre mulleres na medida en que a proposta do sistema ás mulleres é que rivalicen por un obxecto sempre exterior a elas; pero ao mesmo tempo é unha amizade que está baseada nunha ficción e non no recoñecemento de como é cada un, senón nesa especie de respaldo recíproco que se dan os homes en canto supostos cumpridores do modelo masculino.

Agora ben, voltemos a outro aspecto do modelo, non ao aspecto no que o modelo é case imposíbel de cumprir polo magnificante, etc., senón ao aspecto do modelo en que o modelo é contraditorio. Bon, hai unha actitude particularmente funcional desa contradicción; a sobreabundancia de características contraditorias asociadas á masculinidade fai que calquera home, sempre que teña un pouco de cara, poda identificarse a algunha parte do modelo masculino. Caricaturizándoo moito imaxinade a entrada dun home nunha discoteca. Entra e alguén que está alí dalle unha labazada e o tira contra a barra. Modelo de resposta nº 1: xírase, pégalle dúas hostias e explica ás amizades: "eu son moi bon polas boas, pero polas malas son moi malo e a min o que me busca me encontra. Un home non debe deixarse

avasalar" etc etc. Agora o suxeito entra, péganlle a labazada, non ten gana de pegarse, calcula que o outro é máis forte ou simplemente fixo voto de non violencia e dice: "Bon, eu son un home e ser un home é fundamentalmente ser unha persoa serena que sabe controlar os seus impulsos, non ser un desgraciado, un crío que se deixa levar por calquera cousa, etc, entón o de ser un home non é andar por aí pegándose sopapos con todo o mundo, senón manter a serenidade imperturbábel, firme" etc, etc. É dicir, sempre hai unha receita á que o home pode apuntarse dalgún xeito.

Claro, á contra, cando veñen mal dadas, cando o home está neura, depre, sempre está o problema de en qué consiste a cuestión da masculinidade e sempre está o problema de plantexarse se un realmente da a talla, non da a talla, etc.

Deste esquema saen máis cousas pero hai unha proposta básico neste mesmo nubleo da socialización masculina de que o home se oriente soamente cara quen tamén é importante. Neste sentido podería falarse dunha especie de homotropismo, homosocialidade masculina; a proposte é a de que o home preste atención ao que fan os demais homes, que son os importantes e non teña interese polo que fan as mulleres. De aí que mesmo en situacións de coeducación o sistema patriarcal se acompae dunha fonda e total ignorancia por parte dos homes das mulleres reais. Todo o campo da relación real amputado por esa especie de desinterés queda substituído pola existencia dun catálogo bastante numeroso e abundante de fantasías masculinas sobre as mulleres que suplen dalgún xeito a relación directa con elas. De aí que despois, cando o home por razóns sexuais, de traballo ou doutro tipo, teña que relacionarse con mulleres se entenda bastante mal con elas, precisamente porque dalgunha forma está véndoas através dalgúns clichés que forman parte do que até certo punto chamaríamos insonsciente masculino ou cultura tácita patriarcal.

Vamos ver unha cuestión que é importante dentro disto: educar ao home como un suxeito importante é educalo coma se fora a ser un xefe e de feito a case todo o mundo o seu papá lle ten dito nalgún momento determinado que ía ser ministro ou xeneral ou calquera cousa que supuxera mandar. Ao home edúcaselle en principio como xefe e hai un punto que a min me fixo reflexionar bastante: cando eu comecei traballar sobre a cuestión dos sexos, partía da base un pouco elemental de dicir que á muller se lle educa como dependente, sempre como un ser para outros, mentres que ao home se lle educa como un obxectivo en si mesmo, como ser independente. Co tempo decateime de que iso non estaba claro, de que ao home máis ben o que se

lle educa é como dependente da dependencia doutras persoas, en particular das mulleres. É dicir, da a impresión de que a construción do home supón necesariamente que outras persoas dependan del. Se non hai ninguén que dependa del, o home síntese incómodo. É o lado amábel da xefatura, prometéuselle que sería ser xefe e precisa ser xefe dalguén. Claro, como sabedes, postos de traballo de xefes non hai para todos, entón é admirábel a sabiduría, no sentido da harmonía interna do sistema patriarcal, que despois de educar aos homes como xefes promételles algo bastante accesíbel que é a xefatura sobre unha muller e os fillos que se deixe facer esa muller por el. Isto visto así semella un pouco cruel, duro, semella que se fabrican xefes e despois dáselles a cada un deles, se se portan ben, unha muller, se se porta moi moi ben dáselle máis, poden ter entón unha querida, unha secretaria, etc.

Isto podedes velo dunha forma moito máis elemental que pasa totalmente desapercibida na ideoloxía da complementariedade; durante décadas aqueles que non quixeron dicir directamente que para eles a muller era inferior ao home, o que dicían é que o home e a muller son diferentes e complementarios. O que querían dicir é que a muller era o complemento do home, non que o home fose alternativamente o complemento da muller.

Eu creo que isto non foi aínda desterrado do coco da meirande parte dos homes, porque sería ademáis moi raro que tivera sido así: desde pequenos plantexáronnos que o suxeito social era o home e que o home en todo caso quedaba complementado por unha muller e por uns fillos. Neste sentido a ecuación sería: Pepe + Juanita + los niños = Pepe. Visto doutro xeito, o mecanismo sería o seguinte: se ti eres o suficientemente home, entón conseguirás unha muller e esa muller ao mesmo tempo te axudará a seguir sendo home durante toda a vida.

A muller aparecería polo tanto en primeiro lugar como premio e en segundo lugar como prótese, é dicir, como algo que complementa ao home para que o home se asemelle o máis posíbel á idea que a sociedade ten dese home.

Claro, aí entran moitos mecanismos que van desde todas as argucias do sistema para que os homes crean que son homes, para que os homes crean que se aproximan bastante ao que sería o modelo do que é un comportamento masculino.

A muller tradicional tiña como misión non sómente as 4 ou 5 cousas que a sociedade lle deixaba facer: fregar, lavar, amamantar e atender ás crianzas, senón suplir todas as deficiencias do home e unha muller como Dios manda

o que ten que facer é tratar de tapar todas as trampas e todos os fallos do seu marido sen que el se sinta avergoñado ou abochornado porque ela llo reproche.

A muller tiña que facer o seu rol específico, por chamalo así, o que lle asignaba a sociedade de dedicarse a atender a casa e as crianzas, máis o de suplir todos os aspectos nos que o rol do marido fallaba. En última instancia se parte do rol masculino consistía en facer de provedor da familia, a muller nunha situación límite debía, ou aprender das técnicas de facer croquetas, etc, a fin de estirar o salario, ou en última

instancia prostituírse, cando o marido non a vise, a efectos de que o marido non sufrira porque non podía proveer á familia.

Entón resulta que neste esquema as mulleres tiñan tres funcións fundamentalmente para o home: por unha parte a de prótese, por outra a de recompensa, e visto doutro xeito, a tarefa do home.

Era función dun home conquistar a unha muller, manter a esa muller, protexer a esa muller e eventualmente con respecto ás fillas realizar a función de custodio da honestidade, comercialidade da filla até que aparecera outro home que se fixera cargo dela. A función do pai con respecto á filla quedou admirablemente expresada polo ex-presidente Suárez, nunha entrevista moi amábel que lle fixeron escapóuselle dicir: "No, la hija mayor menos mal que ya tiene novio". Hai que pensar por debaixo diso a angustia dun home depositario en nome da comunidade masculina desa muller para retransmitirla a outro home, hai que pensar na angustia até que ela botou mozo porque, claro, se entremedias se producía algún desperfeito na súa virxinidade-valor comercial etc... era o pai o que quedaba mal ante o colectivo masculino.

Polo tanto para o home a muller era recompensa, prótese e tarefa. Bon, todo isto dalgún xeito arruinouse. É dicir, o sistema mantén moreas de privilexios, restos de poder, dicriminacións, etc. pero de feito o sistema está en quebra, e está en quebra porque as mulleres queren ser suxeitos sociais. As súas aspiracións até este momento son bastante modestas, non queren

que sexa ao revés, é dicir Juanita+Pepe+as crianzas=Juanita, senón o que reivindica a muller é ser suxeito social pleno o mesmo que o home.

Claro isto dalgún xeito sería molesto porque é quedar sen a recompensa, sen a prótese e sen tarefa.

A situación poderíase definir como grave se consideramos que fai 20 ou 25 anos o home tiña unha serie de espazos laborábeis e recreativos reservados. Existían uns modos de comportamento masculino, e existían tamén uns "malos modos" de comportamento. Os tacos, por exemplo, eran inequivocamente masculinos e sómente as donas de tabernas ou prostíbulos podían soltar tacos a parte dos homes. Pero iso proporcionaba unha situación bastante cómoda; é dicir, en caso de dúbida respecto a se un era tan home como facía falla ou en caso de dúbida respecto a cal era a identidade de un, bastaba con comprobar a cantidade de cousas diferentes que as mulleres facía e ao revés, a cantidade de cousas diferentes que as mulleres facían. Os espazos noscales o feito de que a un lle deixasen entrar significaban inequivocamente que era un home, mesmo os tacos ou os golpes na mesa cos cales un podía identificarse, ou outro tipo de comportamento como poda ser coleccionismo sexual, etc.

Isto supuña, polo tanto unha situación moi tranquilizante respecto ao problema de como resolver a cuestión da identidade masculina. Debo dicir que non son eu quen cree que sexa importante ter unha identidade masculina ou feminina, senón que isto é importante desde o mesmo momento no que a sociedade funciona directamente así. Ao médico non se lle ocorre dicir á nai que acaba de parir: "Señora, ha tenido usted a una persona", ou nen sequera se lle ocorre dicir "ha tenido usted un bebé" en sentido xenérico, senón "ha tenido un niño/una niña" e a partir de aí... comezamos a ordear os nosos datos, a partir do que percibimos como identidade masculina ou identidade feminina. E se alguén manifesta dúbidas entre unha e outra, fanlle un desgraciado ou desgraciada.

Non sei se coñecedes o divertido experimento que se fixo nunha universidade norteamericana no cal se lles deu unha mesma foto a dous colectivos de estudantes cuxa composición de sexo e outras características era idéntica. A un grupo díxoselle que a foto era dun neno e ao outro díxoselle que era dunha nena. Entre os que pensaban que era unha nena, á pregunta "Que está facendo?" predominou a interpretación de que estaba queixándose; ás que se lles deu a foto como de un neno predominou a interpretación de que estaba protestando. Era a mesma foto.

Voltando un pouco ao que plantexábam: os homes tiñan problemas de identidade masculina, de malestar coa propia condición, e era difícil que a tuveran nunha sociedade na que a parte do que temos dito, de que un sempre pode acollerse a unha cousa ou outra, a parte do papel das mulleres tradicionais protexendo a masculinidade do home, dicindo "que home home é o meu Pepe" – en última instancia dicindo "que bruto eres, Pepe"- , todo estaba moi tranquilo e moi claro. Pero de súpeto resulta que isto desaparece, é dicir, as mulleres invaden todos os espazos que antes estaban reservados ao home, as mulleres semella que van facer as mesmas cousas que os homes.

O papel de proveedor queda en crise (...) e entón a cuestión é a seguinte: en que consiste ser un home se xa non hai elementos identificadores? A cousa sería un pouco para deprimirse porque se podería chegar a conclusión de que o home non é máis que, ou ben unha inoportunidade – o home sería unha persoa cuxo exceso de testosterona podería facerlle excesivamente agresivo polo cal nunha sociedade ben organizada debería ser considerado como sospeitoso: isto é un pensamento depresivo que podería ter un home sempre que se crese moito o da testosterona, claro – ou ben o que talvez pode ser máis grave e é que a única forma de definir o que é o home é que o home é a persoa que non pode xestar, parir, amamentar, é dicir, entón quedaría definido o home simplemente como unha carencia. Entón, entreguémonos por un momento a pensamentos pesimistas e diríamos: xa está claro, o que ocorre é que no fondo os homes non somos máis que unha carencia e por iso temos intentado disfrazar isto dos xeitos máis peregrinos, reservándonos tanto as grandes honras e os traballos que nos poñan nunha situación de superioridade con respecto ás mulleres, como aquilo que enmascarase que no fondo o noso non é máis que unha carencia.

Isto podería ser un pensamento fúnebre e a explicación dalgo que podería definirse así: o home para sentirse igual á muller ten que sentirse superior. É dicir, se se analiza o comportamento dos homes da a impresión de que unha situación de igualdade coa muller moléstalle, faille sentirse incómodo, de aí que teñan intentado sempre entrar en situacións de superioridade.

Estou dicindo o mesmo que se pode observar todos os días doutro xeito. Se semella que o home sempre gosta de ser ou aparentar ser máis intelixente que a muller, gañar máis que a muller, ou ter mando sobre ela é porque hai un pánico á igualdade e ese pánico talvez soamente podería vir dun fondo sentimento de inferioridade.

De onde podería vir este sentimento de inferioridade? Podería vir de dúas fontes: unha; a que xa dixen a sensación de que o único que nos diferencia das mulleres é esa carencia nosa de ter un papel importante na reprodución. Eu penso que algo disto hai, que é bastante consistente supoñer que hai ou ten habido historicamente unha certa envexa do parto. Creo que as interpretacións históricas son xeniais. Supoño que coñeceredes a interpretación clásica do da muller cántabra, aquilo de que o marido se mete na cama co bebé que acaba de parir a muller mentres que ela marcha por aí a atender ás visitas, que sempre se dixo que iso era un mecanismo de recoñecemento da paternidade. Ou non, ou posibelmente sexa unha pura envexa ante o feito.

Como confesión ou brincadeira: eu perdín 7 kgs durante o parto da miña ex-esposa e a verdade é que non sei se foi solidariedade porque o pasou moi mal ou no fondo ocultaba un afán de protagonismo, que eu tamén quería ter feito algo polo parto.

Bon, a outra posíbel interpretación desta sensación de inferioridade, que intentaría sempre buscar situacións de superioridade, estaría no famoso tema da nai. Suponse que cando nacemos somos bastante impresentabeis en xeral, e saímos dunha relación moi intensa coa nai, que nen sequera percibimos, e entramos noutra relación son ela. A nai convertíuse no noso sistema de alimentación, no vehículo do noso contacto co mundo, no inicio da primeira socialización. Entón a hipótese sería que isto nos xenera tanto un desexo de regresar ao útero ou de manter unha relación coa nai, como un enorme medo a ser absorbidos pola nai. A hipótese sería a de que o sentimento con respecto á nai é tan forte, que esa nai se convirte na nai fantasmática que o home ve detrás de cada muller coa que se relaciona.

A misoxinia sería a resposta desa especie de alienación masculina que detrás de cada muller (independentemente da súa fortaleza ou do seu poder), aínda ve o poder da nai e prodúcese polo tanto unha certa mala hostia con respecto á muller e unha certa tendencia á dominación. Por outra parte esa ambigüedade tamén podería servir para explicar por qué tantos homes, aínda que no momento de coñecer a unha muller se podan sentir atraídos polo seu corpo ou a súa conversa, en canto entran nunha relación buscan unha certa nai detrás dela. Mesmo cando atopan a outra muller gustarían de contarllo á nai, é dicir, á primeira compañeira. Talvez porque ao mesmo tempo contradictoriamente a relación coa nai é a única relación na cal o home acepta que a muller sexa superior a el. Talvez porque pensa que como é a nai é de confianza e non lle vai reprochar a súa eventual inferioridade. É dicir, para a nai os fallos do fillo non son imputábeis a unha falta de

virilidade, senón en todo caso a que aínda non se ten desenvolvido como un home pleno, como lle tocaría ser.

É dicir, a nai sempre da un marxen de confianza. Coa nai desaparece o temor que o home ten a que a muller lle reproche que non sexa superior a ela, rizando un pouco o rizo.

Isto significa que non hai solución? Que os homes imos estar resistíndonos sempre a que haxa unha igualdade coas mulleres? Eu creo que non. Eu creo que en primeiro lugar tamén as mulleres tiveron unha nais máis ou menos encantadora e esmagante, co cal isto podería ser unha base de reconciliación entre home e muller, un movemento antimaternal até certo punto. E en segundo lugar, a envexa da capacidade da muller de parir está tamén unida a unha sobrevaloración do propio papel de parir. É dicir, está moi ben parir, é unha cousa útil, recreativa ás veces, amable, importante para a colectividade, pero non pasa nada se alguén non pare, comezando pola muller. Só na medida en que o home deixase de ver nas mulleres fundamentalmente seres paridores podería superar o seu eventual traunha de non ser el un paridor.

Eis algunhas suxerencias para unha reflexión terapéutica masculina.

Agora ben, se non se liquidan esas cousas, realmente a situación é alarmante. É dicir, se por unha parte se sigue insistindo en que as persoas se definen pola súa identidade sexual, neste caso a identidade masculina, e resulta que van desaparecendo todos os signos distintivos da identidade masculina, se non desaparece esa imaxe do home de considerarse como suxeito pleno que espera como recompensa como prótese ou como tarefa unha muller, entón, evidentemente, a situación é dramática e é a situación dunha crise total do home.

Eu non atopo que os homes estean particularmente, alarmados e aterrorizados ante esta situación, e aparentemente pódese atopar unha boa conciencia espléndida por parte do conxunto da poboación masculina. Eu gosto de incordiar aos colegas sociólogos recordando que non coñezo practicamente a case ningún catedrático de socioloxía que lera enteira a obre dunha autora feminista, é dicir, non hai un traballo por parte dos homes de reflexión sobre a condición masculina. Que de todos os xeitos está a cousa como moi tranquila (...).

Para min, basicamente, o proceso de liberación da muller e especificamente o feminismo, máis aló da loita polos dereitos da muller, supón a loita contra

o encorsetamento ridículo da especie humana, dous modelos pretendidamente únicos que se chaman masculino e feminino. Eu entendo que a loita pola liberación da muller supón tamén a posibilidade para os homes de non estar sometidos a un modelo que podemos ter vivido relativamente ben na medida en que iso ven acompañado de certos privilexios, pero que como modelo, non deixa de ser un plantexamento ríxido, encorsetado e mutilador da condición humana.

USO E ABUSO DA EXPERIENCIA PSICODÉLICA SOBRE O USO RECREATIVO DAS DROGAS

(...) Toda a vida acaba centrándose despóticamente nun só acto, nun único modo de experiencia. Que a marihuana, a LSD e a anfetamina cren hábito non ven ao caso, sobre todo pola ambigüidade do termo «hábito». Son as uñas dos dedos un hábito? Coñecemos a moitas persoas que as morden constantemente, freneticamente. Crea hábito o xadrez? Hai xogadorxs que prefiren quedar sen comer nin beber antes que abandonar o taboleiro. Onde acaba a dependencia dunha fascinación despótica e empeza o hábito?

No entanto, o evidente é que o psicodelismo é unha obsesión abrumadora que demasiadxs xóvenes non son capaces de vencer ou eludir. Para elxs, a química psíquica xa non é un medio de explorar a sabedoría perenne, senón un fin en si mesmo, un manantial de saber ilimitado, de estudo e de elaboración estética. Está a converterse no todo. Non é que todxs as mozas sexan agora unhas drogadxs empedernidxs, senón máis ben que na franxa bohemia particularmente, está a pretendese denodadamente inflar o psicodelismo até alcanzar as dimensións de toda unha cultura. Paradoxalmente, o vicio é típico da peor clase de comercialización á americana. Empézase cun simple truco de prestidixitador e termínase cunha *Weltanschauung* (NdT: cosmovisión). Esta é a estratexia por excelencia da Madison Avenue: Non vender simplemente un novo abrelatas, senón un novo modo de vida.

(...)

Dentro dun contexto máis amplo, a xuvenil procura de aventuras psicodélicas empeza a parecer o síntoma dun desenvolvemento social dunha amplitude moito maior, no que tamén participan os seus abominados maiores. O feito é este: a nosa sociedade está en vías de depender febril e totalmente do uso da droga. A confianza nos axentes químicos para controlar as diversas funcións do organismo é un trazo absolutamente normal hoxe e forma parte do que chamamos «medicina» e «saúde». Durante 1967, os americanos consumimos unhas 500 toneladas de barbitúricos... e uns dez mil millóns de tabletas de anfetaminas para contrarrestar os barbitúricos. Parece ser tamén que un de cada catro habitantes deste país usa tranquilizantes regularmente. Nun recente congreso da Asociación Mundial de Psiquiatras, celebrado en Londres o mes de novembro de 1967, revelouse que en Gran Bretaña (cunha poboación

duns cincuenta millóns de habitantes), e durante un período de tres anos, estendeuse a demencial cantidade de corenta e tres millóns de receitas para drogas psicotrópicas. Nesta cantidade, non se incluían tranquilizantes, antidepressivos e sedantes usados en hospitais xerais e mentais ou na asistencia privada, senón só os dispensados baixo control do Servizo Nacional de Sanidade."

Dirixíndose ao congreso sobre este tema, o Dr. Williams Sargent chegou á conclusión que as drogas se estaban convertindo na técnica modelo para o tratamento dos trastornos emocionais e de ansiedade, substituíndo con vantaxe á psicoterapia, a psicanálise ou, non hai que dicilo sequera, a calquera intento de modificar os factores ambientais xeradores de tales trastornos. O máis curioso é que o sector de poboación identificado como máis dependente das drogas non foi o da mocidade rebelde, senón o de mulleres de idade que padecían insomnio e necesitaban acougar os seus nervios.

Así pois, os reaxustes e as funcións que adoitaban deixarse á iniciativa do organismo -sono, vixilia, relaxación, potencia sexual, dixestión, defecación, etc.- van sendo transferidos a un crecente repertorio de pócimas químicas. Ao parecer, os tradicionais procesos orgánicos non consiguen adaptarse ás esixencias da civilización contemporánea. Aténdonos estrictamente aos feitos, esta é unha acusación condenatoria da civilización contemporánea, posto que en ningún dos proxectos que realizamos para acondicionar o noso medio ambiente ten cabida o ser humano. A forma máis convinte de facer fronte a esta insoportable situación sen tocar para nada os valores tecnocráticos é, evidentemente, atiborrar o organismo con cheas de cataplasmas farmacolóxicas. Vexamos: cantxs de nós necesitamos -por falta de tempo ou de tranquilidade- unha pastilla ou unha inxección para poder realizar as funcións naturais máis ordinarias?

Neste contexto, o debate sobre o psicodelismo adquire unha significación ben diferente. Se a nosa sociedade xa decidiu resolver os seus problemas psíquicos E orgánicos con axentes químicos, entón canto tempo poderá manterse baixo control a avalancha de «expansores de consciencia»? Por que non botar man dunha pastilla ou dunha inxección para lograr unha liberación emocional temporal e unha diversión dos sentidos? A actitude pública respecto diso traizoa xa unha estraña mestura de tolerancia e resistencia. A anfetamina é bastante famllar ao público en xeral, como a bencidrina que moitxs estudantes en apuros e executivos fatigados usan sen escrúpulos para cambiar o seu estado de consciencia, de sonolento en esperto. (...)

Empezamos a albergar sospeitas moi serias sobre o carácter supostamente revolucionario da cruzada psicodélica cando vemos publicacións tan claramente reaccionarias como «Life» e «Time». -baixo cuxa dirección as xóvenes rebeldes non darían nin dous pasos- prestar unha atención tan clamorosa ao psicodelismo, xa desde 1957. O 13 de maio dese ano «Life» editou un número que contiña un suxestivo e tentador artigo titulado «En busca do fungo máxico», asinado por R. Gordon Wasson, un dos vicepresidentes de «J.P. Morgan», e pola súa esposa. O artigo relatava as aventuras visionarias vividas por elxs e un fotógrafo de sociedade neoirquino en 1955, entre practicantes do culto ao Psilocybe, alá no misterioso México. O artigo, cheo de ilustracións e de descrições detalladas do fungo, expuña os pormenores das relixións ocultas e orientais, e, cun aire que quería lembrar ao místico verso de William Blake, acababa asegurando aos seus lectores «que o fungo pon estas visións ao alcance de moitas persoas». Desde entón, o psicodelismo tivo boa prensa en «Time-Life», *excepto* (é significativo) cando se mestura con bohemixs turbulentxs.

Independentemente dos seus fallos, a prensa «Luce» ten un olfato moi fino no que respeta ao que a sociedade tecnocrática pode ou non asimilar. Sospeito mesmo que dita prensa astutamente percibiu que unha pildoriña, privada e agradábel, podía ser un medio moi socorrido para manter un certo grao de estabilidade emocional no *status quo*. Os xóvenes que beben nas fontes psicodélicas de *As portas da percepción*, de Huxley, esquecen que no seu *Un mundo feliz*, o mesmo autor entrevistaba que o insoportable se faría soportable cun produto químico visionario chamado «soma», cuxo obxectivo era producir «persoas sás, persoas obedientes, estabéis na súa satisfacción».

(...)

Os seus antecedentes históricos parecen indicar, certamente, que o papel dos axentes narcóticos é o de controlar e estabilizar. De Quincey, ao confesar o seu

sensacional vicio no decenio de 1820 a 1830 (á vez que o suxería con perversidade a afición ao opio entre os aristócratas e artistas ingleses da súa época), estaba convencido de que o hábito proliferaba considerablemente entre os esgotados obreiros dos teares de algodón. O uso da droga para amortiguar o desasosiego social nos primeiros tempos da industrialización inglesa non foi nunca investigado a fondo, pero iso non quita para que todos os historiadores do período saiban que era práctica común entre as nais de familias traballadoras administrar aos seus fillos desde o berce fortes doses de láudano («bendición da nai», chamábase).

Máis tarde, vencido o século, durante as tensións da industrialización americana, o noso país sufriu un arrebatado de drogadicción que seguramente non foi superado despois nin en cantidade nin en alcance nacional. O principal axente da época era a morfina, que se podía obter facilmente -até a aprobación da Lei Harrison sobre Narcóticos, en 1914-, xa que os matasanos prescribíana a mancheas. Por moito que busquemos aos afeccionados aos narcóticos máis bohemios do século XIX -por exemplo, os congregados ao redor do «Club des Hachíschíns», de Teófilo Gautier-, non atoparemos nunca revolucionarixs sociais. Nos seus relatos aparecen visións hoxe familiares «os lirios de ouro», «as miradas de bolboretas», «o festival de fogos artificiais», pero, como o propio Baudelaire aclara, o «paraíso artificial» era, en definitiva, «unha fuxida da desesperante sordidez da vulgar existencia cotiá». A linguaxe é elevada, pero o sentimento subxacente é o mesmo que ouviríamos indubidablemente a calquera obreiro portuario farrapento e legañoso de Hong Kong mentres mastica a súa magra substancia para «perseguir ao dragón». Ou sexa, que se o punto de referencia é o consumo de narcóticos, entón teríamos que considerar que é Hong Kong e non San Francisco a cidade máis «viaxeira» do mundo.

(...)

Por que non habería de incluír a sociedade tecnocrática no seu arsenal de métodos de control social e de relaxamento emocional un tan depurado e sutil como o psicodelismo? Unha «viaxe» ocasional, unha orxía periódica, un fin de semana extraviado... que perigo teñen estas travesuras privadas para a orde establecida, a condición de que, naturalmente, non vaian ligadas a ningunha forma de explosiva desconformidade? Os cerebros da RAND¹ xa flirtearon coa idea de introducir tranquilizantes e sedantes nas situacións represivas máis odiosas -a vida nun refuxio atómico despois dun ataque termonuclear- como medios de aliviar a presión da desesperación. E por que non tamén os axentes psicodélicos?

Ademais, non hai que perder de vista que moitos cidadáns respetabeis empregan normalmente unha ampla gama de narcóticos, aínda que con

iso non ten nada que ver con actitudes culturais ou sociais radicais. O uso que fan da droga non representa máis que outra válvula de seguridade, o poder soportar con algo menos de ansiedade unha tediosa actividade profesional.

Que pasaría, pois, se os excitantes psicodélicos se abrisen por fin camiño e a sociedade americana puidese «viaxar» legalmente? En primeiro lugar, a non dubidalo, as grandes compañías de cigarros se apoderarían inmediatamente do comercio de marihuana, o cal suporía unha mellora porque llo arrebataría á Mafia. (...) Seguro tamén que os laboratorios farmacéuticos máis importantes lanzaríanse a producir LSD. E entón, que? Xa estaría feita a revolución? Gozaríamos por fin da bendición dunha sociedade de amor, dozura, inocencia e liberdade? Se así fóra, que diríamos da integridade do noso organismo? Non teríamos que admitir que os expertos en comportamento tiñan razón desde o principio? Porque, en efecto, seríamos o que eles din, a saber, un complexo sistema de circuitos electro-químicos, e non persoas cuxa natureza é conquistar luz e claridade con recursos inxenuos pero propios e nun quefacer duro e difícil.

«Mellores Cousas Para Unha Vida Mellor Grazas Á Ouímica.» Así reza unha das máis divulgadas medallas hip, asinada «E.I. Du Pont²». Pero o slogan non se emprega con intención satírica. Os que o levan pensan o mesmo que pensa Du Pont. O americano do aparello foi sempre un personaxe cómico pola súa inocente crenza de que sempre hai unha solución técnica para cada un dos problemas humanos. Só faltou a grande cruzada psicodélica para rematar todos estes absurdos proclamando que a salvación persoal e a revolución social poden servirse envoltas nunha cápsula.

[Excerto do capítulo "A infinita impostura - Uso e abuso da experiencia psicodélica", do libro *O nacemento dunha contracultura* (Theodore Roszak, 1968), onde o autor reflexiona sobre os diferentes rasgos da entón incipiente oposición xuvenil á sociedade tecnocrática.]

---

¹ A Corporación RAND (Research AND Development) é un *think-tank* estadounidense que forma ás Forzas Armadas dos Estados Unidos.

² DuPont é unha empresa multinacional de orixe estadounidense, dedicada fundamentalmente a varias ramas industriais da química, e actualmente é unha das máis grandes do planeta nese sector

ADICCIÓN:
CONTROL SOCIAL + NEGOCIO

O MOVEMENTO DO DECRECIMENTO E A LOITA ANTICAPITALISTA

O partido do decrecemento, co fin de conxurar a crise social, pretende substituír o aparello económico do capitalismo conservando o seu aparello político. Como ao fin e ao cabo a proclamada saída do mercado non é rupturista, senón morna e transaccional, quere arredarse da economía sen se arredar da política, e acepta todas as mistificacións que rexeitou na teoría. Non esquezamos que fuxir ao crecemento non supón para Latouche renunciar aos mercados, a moeda ou o salario, xa que non procura amotinar ás oprimidas, senón convencer aos dirixentes.

O seu discurso é o do tecnócrata experto, non o do axitador. Mostrando o cambio climático, o estoupido das borbullas financeiras, o aumento do paro, o edebedamento dos países empobrecidos, as secas e demais catástrofes, pretende animar á clase dirixente a se esquecer do crecemento. Suponse que os dirixentes, ante a imposibilidade de controlar as crises e sobre a ameaza de conflitos imprevisíbeis, preferirán a paz social e a "deconstrucción" mercantil. Isto explica que dito partido non contemple un cambio social revolucionario a realizar polas vítimas do crecemento, e que na práctica propoña un conxunto de reformas, impostos, desgravacións, moratorias, leis, etc., quere dicir, "un programa reformista de transición" a aplicar desde as institucións políticas actuais. Nen cumpre dicir que é o mesmo que propoñen as plataformas cívicas, as ecoloxistas, os antiglobalizadores de mentira e mesmo a "esquerda" integrada. Excusamos dicir que o fomento dunha economía marxinal sen autonomía real nen posibilidade de se converter nunha verdadeira alternativa é apenas unha coartada. Agricultura labrega, redución do consumo e da mobilidade, prioridade das relacións, alimentación sá, redes locais de troco, non concorrer, non acumular... son ideas antidesarrollistas que perden todo o sentido cando non se quere a fractura social; as tentativas de realización efectiva desta fractura alterarían seriamente as condicións de produción e intercambio, poñendo en perigo a existencia do mercado, das institucións e das clases sociais privilexiadas. Presionada pola necesidade de acougar o sistema, calquera medida alternativa segue a dirección do capitalismo. Así, as economías marxinais de algunha envergadura non son máis que zonas de reserva de man

---

*Artigo tirado da publicación en español Resquicios, no número de abril de 2009. Traducción ao galego de galizalivre.org

de obra industrial autosostidas; as enerxías renovabeis desembocan en grandes parques eólicos ou solares segundo o modelo industrial; a reciclaxe e a reutilización lévannos ao grande negocio exportador de lixo dixital; a crise do petróleo inaugura a época de grandes plantacións de agrocombustíbeis. O interese do decrecemento convivencial polas ONGs, os sindicatos, os parlamentos ou as Nacións Unidas como intancias reguladoras e "monitorizadoras" ilustra, pola contra, o seu desinterese pola reconstrución dunha esfera pública autónoma. Non quere liquidar aos dirixentes, polo que ten que conservar primorosamente a maquinaria política que os fai precisos, aínda que para iso teña que impedir no seu *back yard* calquera experiencia real de democracia asociativa, pois estas cousas está ben que ocorran en Mali, Bolivia ou a Selva Lacandona, pero non nas metrópoles occidentais.

Intervención policial na ZAD, un bosque ocupado de Notre-Dame-des-Landes (Francia) onde se resistiu durante meses para impedir a súa destrución por parte do Estado Francés, que ten como obxectivo a construción dun mega-aeroporto nesas terras. Foi recentemente desalojado. +info: zad.nadir.org

A produción cooperativa e o intercambio sen beneficios non poderán nacer do consenso co poder senón da imposición por parte das oprimidas dunhas condicións sociais que proscriban a produción industrial e o comercio lucrativo. A loita contra a opresión -que como diría Anders, ocorre entre vítimas e culpabeis- é a única que pode sentar as bases dunha "democracia

ecolóxica local" e unha autonomía social, nos arredores de Kinshasa e en todas partes.

A ideoloxía do decrecemento é a última mutación do cidadanismo tras o miserábel fracaso do movemento contra-cúmios; unha ilusión renovábel, como dirían Os Amigos de Ludd. Como trivialización da protesta e supresión do conflito, é unha arma auxiliar da dominación. Nos días que andamos, o capital saíu vencedor, como xa saíra da loita de clases dos sesenta e setenta. Sen nada nen ninguén que o deteña, prosegue a súa carreira de destrución medrando arreo, esta vez gracias ás achegas ecoloxistas e cidadanistas. Unha sociedade libre non pode conceberse sen a súa abolición, que para o partido do decrecemento acarrearía o caos social e o terrorismo; porén, estes xa están presentes de sobre, o que configura aos poucos un réxime ecofascista.

Dada a magnitude da catástrofe ecolóxica, loitar por unha vida libre non é diferente de loitar por salvar a vida. Mais a loita pola supervivencia -polas redes de intercambio rexionais, polo transporte público ou polas tecnoloxías limpas- non significa nada arredada do combate anticapitalista; é mais, a súa forza radica na intensidade de dito combate. Trátase dun movemento de secesión mais tamén de subversión, cuxo pulo depende máis da profundidade da crise social que da mesma crise ecolóxica. Dito doutro xeito, da conversión da crise ecolóxica en crise social, e por tanto na súa transformación en loita de clases dun novo tipo. Estase a acadar un nivel suficiente, as forzas das oprimidas poderían deslocalar o capitalismo e abolilo. Entón a humanidade podería reconciliarse coa natureza e reparar os danos á liberdade, á dignidade e ao desexo provocados polas tentativas de dominala.

BRIGITTE VASSALO

ROMPER A MONOGAMIA COMO APOSTA POLÍTICA

Escena I: poliamor vs. navalla

Youtube. Sobre fondo verde, Pj Harvey e Nick Cave. Camisas brancas, miradas escuras e un vídeo que reclama sexo a berros: "Ven aquí, Henry Lee, e pasa a noite comigo" canta ela, coméndolle os beizos. PJ Harvey e Nick Cave nunha noite de suor, saliva e gemidos, imaxinádelo?... Non o imaxinedes, pois mentres intercambian alentos e caricias, Cave resístese alegando que o seu "verdadeiro" amor espérao na casa. A historia, boa é Pj Harvey, acaba fatal: co protagonista masculino apuñalado, as amantes exasperadas e nós frustrados. Fin da canción. Péchase o pano.

Escena II: poliamor vs. veneno

"Onde imos, señor?- preguntou o cochero.

- Lévenos aonde mellor lle pareza! - contestou León, á vez que empuxaba a Emma dentro do coche"

E esta frase e ese coche dan paso ás tres páxinas máis eroticamente alusivas da literatura universal. Unha carruaxe que percorre París, que sobe, baixa, se encabrita, frea, xira, retoma o pulso, se calma de novo e que dentro, marcando os ritmos dunha lectura absolutamente sexual e de rúa, contén a paixón de León e Emma. A eterna Madame Bovary e o seu amante.

A historia tamén acaba mal: adúltera e perpetuamente infeliz, Emma perecerá tras inxerir unha dose de veneno. O seu marido, o bo de Charles, morrerá pouco despois. Drama total. Péchase o pano.

Escena III: poliamor vs. lume

En Nova Deli, dentro dunha familia carcomida por relacións sentimentais legais pero perversas, xorde unha historia de amor luminoso entre dúas mulleres: Rahda e Sita. "Fire", de Deepa Mehta, ten todos os elementos do drama: homosexualidade, celos, envexas, amores imposibles a varias bandas, lume e dor. O final? Tamén tremendo. O que podería ser unha fermosa familia de amores en rede queda reducida a unha serie de desgrazas encadeadas. Pranto e aplausos. Péchase o pano.

As marabillas do amor exclusivo e o seu demo, a infidelidade real ou imaxinada, sexual ou emocional, física ou cibernética son os temas preferidos de todos os nosos delirios, por moi distintas que sexan as épocas, os ámbitos e as formas. Amar, sufrir e mentir, o famoso "mentir, foder, morrer" de Céline, parecen parte indivisible da mesma realidade. O amor eterno é o paraíso e o seu gran inimigo é a infidelidade, así que os cornos claman a procura de culpables. Quen foi?

A culpa pode recaer na persoa infiel, convertida de inmediato nunha zorra/un cabrón e que merece castigo (a morte ou a morte en vida que é a soidade e o rexeitamento); tamén na persoa cornuda que non soubo darlle á súa parella "o que necesita" e merece ser abandonada; ou, mellor aínda, na terceira persoa "que se meteu por medio", opción especialmente cómoda porque permite cargarse a peza que menos doe e seguir adiante coa parella sen apenas exporse nada. É dicir, a culpa da dor tena todo o mundo menos a monogamia mesma: as miradas nunca apuntan cara ao sistema que queda así á marxe do debate e de toda dúbida.

A monogamia é o único pacto social, xunto co patriotismo (a outra grande forma de monogamia) que é intocable, incuestionable. Deixamos de crer en deus, no capital, no patriarcado e nos telexornais. Cargámonos a virxitude obrigatoria, o matrimonio obrigatorio e a heterosexualidade obrigatoria. Enchémonos a boca de liberdades, indignacións e asembleas, formulamos proxectos de mundos novos, de relacións sociais, veciñais, culturais novas, pero ao chegar a casa acabamos refuxiadas no esquema coñecido de sempre: unha cousa é ser liberal e outra cousa moi distinta é ser cornuda. Berrar contra o sistema está moi ben, pero pór os teus sistemas emocionais, as túas relacións á fronte mesmo da revolución... iso é un auténtico coñazo.

Pero o amor, esa palabra...

Por que é tan difícil cuestionar a monogamia? Xa non dicimos o matrimonio, superado por todo o mundo salvo peperos, gais e hipsters (que curiosas coincidencias transculturais), pero a parella pechada, mirándose eternamente aos ollos e desinteresada do mundo enteiro, a unidade de felicidade incuestionable que é o dúo ten unha fortaleza teórica envexable. Teórica, porque á práctica, calquera parella monógama cunha mínima duración tense que enfrontar aos grandes dilemas do modelo e que poden ser, por exemplo, que namores do veciño, que te lies cunha amiga unha

noite de festa ou que te descubras tendencias eróticas cara ao sexo contrario (contrario ao da túa parella, enténdese).

Posiblemente o grande obstáculo para o debate sexa esa aceptación da monogamia como sistema natural que a vincula necesariamente ao amor coma se fosen sinónimos. Criticar a monogamia é cuestionar o amor, pólo en dúbida. O amor!

Pero que narices é o amor? Amor son, por exemplo, o Horacio e a Maga de Cortázar percorrendo París, amándose e desamándose os 155 maravillosos capítulos que compoñen *Rayuela*:

"Total parcial: te quiero. Total general: te amo. Así viven muchos amigos míos, sin hablar de un tío y dos primos, convencidos del amor-que-sienten-por-sus-esposas. De la palabra a los actos, che; en general sin verba no hay res. Lo que mucha gente llama amar consiste en elegir a una mujer y casarse con ella. La eligen, te lo juro, los he visto. Como si se pudiese elegir en el amor, como si no fuera un rayo que te parte los huesos y te deja estaqueado en la mitad del patio. Vos dirás que la eligen porque-la-aman, yo creo que es al vesre. A Beatriz no se la elige, a Julieta no se la elige. Vos no elegís la lluvia que te va a calar hasta los huesos cuando salís de un concierto"

A dor de barriga, a risa frouxa, a mirada perdida, a alegría constante, o aparvamento. O amor caído do ceo, o raio que che parte. O amor que o pode todo, que che cala até os ósos, que non entende de clases sociais, nin de normas preestablecidas, nin de fronteiras. Que non ten lóxica nin falta que lle fai. O amor que che eleva varios palmos sobre o chan, que che fai mellor, máis alegre, máis forte, máis xenerosa. Máis feliz. Iso existe, claro, sentímolo. Vivímolo. É real.

O que talvez non sexa tan real, nin tan espontáneo, nin tan benéfico é toda a roupaxe co que cubrimos inmediatamente ese amor que sentimos e que cremos que forma parte do amor mesmo. A perdurabilidade e a exclusividade son dous dos seus adxectivos: Beatriz, Xulieta, (Romeo, Tadzio), para selo, deben ser amores únicos e eternos. Condicións sen dúbida sublimes neste mundo vulgar e efémero.

O grande amor, (tamén chamado amor romántico), *l'amour*, é unha imaxe liberadora pero sospeitosamente repetitiva, extrañamente común. Cúspide da evolución emocional do ser humano, o namoramento e a súa materialización, o *everlasting love*, parécenos o máis, especialmente comparado coas unións de conveniencia de séculos anteriores ou de

latitudes distintas e cos matrimonios tradicionais, unidos pola hipoteca, os churumbeles e o costume, desapaixoados e malhumorados. O amor romántico ofrece un marco emocional totalmente distinto e aparentemente liberador. A investigadora Coral Herrera Gómez explica así:

"O amor romántico cubre estes anelos do mesmo xeito que as drogas, a festa ou os deportes de risco e ademais está conectado co sacro: a totalidade, a fusión definitiva, o pracer total, a eternidade (premise fundamental de todo amor verdadeiro). Unha das ficcións máis importantes que proxecta o amor idealizado é o do cesamento dese doloroso sentimento de soidade que nos acompaña a todos os seres humanos desde a caída das grandes construcións sociais, relixión ou clase social e calquera das institucións nas que antes nos podíamos sentir pertencentes a unha comunidade ou grupo unido por cuestións relixiosas, económicas ou políticas. Así, representacións simbólicas con mitos como o de "a media laranxa" (de resonancias platónicas), anúnciannos o fin da perpetua soidade á que estamos condenados".

Pór en cuestión *l'amour*, tratar de pensar modelos que desmonten a monogamia obrigatoria e que a convirtan nunha opción persoal entre outras moitas posibles, non é cuestionar o amor. Ben ao contrario, é tratar de entender o Amor, en maiúscula, máis aló das súas construcións, do amor en minúscula. É seguir apostando por el, máis aló dos finais felices e as comidas de perdices.

Hate that I love you

A maior ameaza para a monogamia obrigatoria e todas as súas imaxes é a vida mesma. Unha estúpida vida que se nega a morrer a pesar do amor, que insiste en cruzarnos con persoas fascinantes, sensuais, divertidas e amargamente tentadoras. Unha vida que, a pesar de todos os contos e todas as cancións, non cancela os desexos por causa do amor. Como selar dunha vez a porta dese magnífico e elástico cuarto dos irmáns Marx que son o noso corazón e a nosa cabeza? Se queremos ser honestas e consecuentes cos nosos pactos monógamos parece que só hai unha vía: a renuncia, a represión, o autocontrol, a fidelidade entendida como exclusividade.

O epicentro emocional da fidelidade vén dado co concepto mesmo: no sistema de pensamento monógamo apenas podemos estar namoradas simultaneamente de dúas persoas, porque non sabemos nin como construír semellante imaxe. Si amamos simultaneamente a moita xente, pero só nos atrevemos a darlle a unha a connotación romántica. O epicentro sexual da cuestión tamén se asume sen moita dúbida nun principio pero contén retos importantes.

Ter relacións sexuais durante toda a vida (o amor eterno) cunha mesma única persoa non sempre é tan satisfactorio como din as películas. Para empezar, porque as persoas evolucionamos sexualmente a través dos anos, e por moito que ames á túa parella, non sempre evolucionas na mesma dirección. Para seguir, porque unha soa persoa dificilmente pode cubrir todas as fantasías sexuais a risco de converterse (e convertela) nunha escrava sexual. E, para acabar, porque hai algo que unha parella de longo percorrido, por pura definición, non pode ofrecer: a novidade. E a novidade, en termos sexuais, pode ser moi atractiva. Hai, pois, unha cuestión práctica de necesidades, desexos e fantasías na xestión da fidelidade.

Hai tamén unha cuestión moralista que aparece polos baixos fondos: se o noso amour nos pedise deixar de falar cos demais para sempre pareceríanos aberrante e saltarían todas as alarmas do maltrato. Pero á vez que pensamos o amor como un sentimento exclusivo, pensamos o sexo máis como un vicio que como unha parte esencial do ser, necesaria e constituínte da vida. Por iso custa tanto reivindicar e defender a diversificación sexual, especialmente para as mulleres e mesmo ante nós mesmas.

Nunha sociedade pobre en linguaxe e lecturas, as mulleres sexuais contamos co privilexio da sinonimia: zorras, putas, porcas ou, para os listos da clase, ninfómanas, o termo bo-rollista que converte a nosa sexualidade

nunha patoloxía (de satiriasis, o seu equivalente masculino, ninguén ouviu falar). Segue sendo máis fácil e máis serio dicir "teño sede" que afirmar "quero foder". Pero son berros igualmente vitais e igualmente necesarios. Aínda por riba, tamén hai unha cuestión política implícita nesa fidelidade sexual e emocional entendida como compoñente obrigatorio do dúo feliz: a propiedade dos corpos e dos praceres que nos penetra nas marismas do capitalismo emocional.

O capitalismo emocional

"Es meu", "eu son túa", "deicho todo", "déboche a vida", "roubáchesme o corazón", "vou conquistala". "Pagarasmas".

O triángulo amoroso que forman a monogamia, a fidelidade e o amor romántico usa termos do capital para definirse. E as palabras, sabémolo, non son inocentes. Se o noso impulso romántico busca a media laranxa, unha vez que logramos ser laranxas completas a outra persoa pertécenos. Ou, polo menos, pertence a ese cítrico redondamente perfecto que formamos como dúo. Así, como propiedade, se a nosa "metade" ten relacións sexuais ou afectivas con outras persoas está a quitarnos algo que nos pertence, está a diminuír a nosa parte de ser. Compartir o amor é, sen dúbida, o inferno. Pero, en realidade, o amor non se comparte. Non é como alugarlle unha habitación na túa casa a alguén, ou como deixarlle a roupa aos teus irmáns, ou como viaxar nun mesmo coche para pagar a medias a gasolina. O Amor, con maiúsculas, non é un ben escaso senón un órgano que crece cando o exercitas, un ser vivo que responde o alimento. O amor debería ser enerxía renovable, ese estado ideal que non resta, senón que suma. Que non che mingua, senón que eleva a túa potencia e faiche grande. Maite Larrauri explica así no seu libro "O desexo segundo Deleuze":

"Imos tomar prestada unha idea de Nietzsche e definiremos ás persoas vitalistas como aquelas que aman a vida non porque están afeitas a vivir, senón porque están afeitas a amar. Estar afeita a vivir significa que a vida é algo coñecido, que as súas presenzaas, os seus xestos, as súas sucesións repítense e xa non sorprenden. Amar a vida porque estamos afeitas a vivir é amar o que xa vivimos. En cambio, amar a vida porque estamos afeitas a amar non nos remite a unha vida repetitiva. O que se repite é o impulso polo cal nos unimos ás ideas, ás cousas e ás persoas; non podemos vivir sen amar, sen desexar, sen deixarnos levar polo movemento mesmo da vida. Amar a vida é aquí amar o cambio, a corrente, o movemento perpetuo. A persoa vitalista non domesticou a vida cos seus costumes, porque sabe que a vida é moito máis forte que una mesma"

Entendido desta maneira, o amor non crea cítricos... senón campos de patacas.

O campo de patacas deleuziano ou a metáfora dos amores en rede

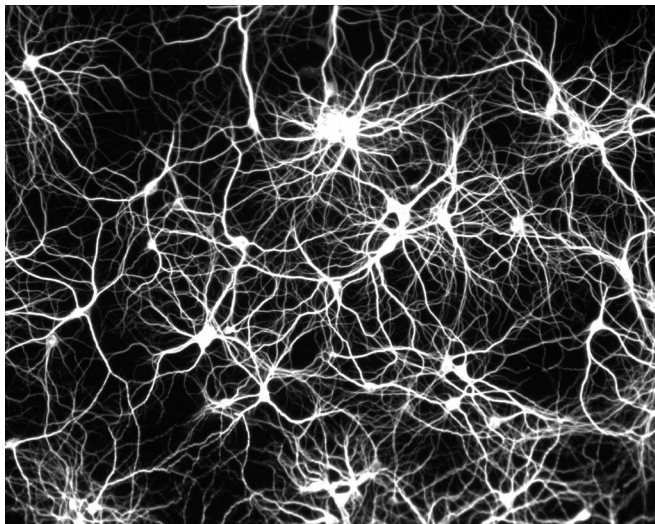
En pé! Escoitemos a Deleuze e Guattari:

"Contrariamente aos sistemas centrados (mesmo policentrados), de comunicación xerárquica e de unións preestablecidas, o rizoma é un sistema acentrado, non xerárquico e non significante, sen Xeneral, sen memoria organizadora ou autómatas central, definido unicamente pola circulación de estados".

Poderíamos entender as relacións amorosas, afectivas e/ou sexuais, partindo desta idea: o amor nin empeza nin acaba obrigatoriamente no dúo senón que pode ter outras formas; crear, en lugar de estruturas pechadas, "polículas", "núcleos afectivos", como propón a (h)activista Marian Pessah, que se podan relacionar entre eles, que se alimenten, que compartan espazos físico e/ou emocionais. Crear rizomas, campos de patacas interconectadas entre si, con lugares de unión e zonas de tránsito, con núcleos acentrados e solidarios. O amor, nesta imaxe, non é a pataca: unha pataca por si soa non é máis que un pobre tubérculo. O amor, a nosa vida amorosa, afectiva, sexual é todo o campo, todas as relacións que establecemos os uns coas outras, e as relacións de todos eles con todos os demais. Un sistema de alimentación multidireccionales e constantes, de coidados compartidos, unha rede ou, como apunta o activista David M., un sistema de amores de código aberto, como Linux: sen propiedade, sen forma final e preestablecida, senón en constante transformación grazas ás achegas da comunidade que o compón.

Deleuze e Guattari opoñen o exemplo da árbore (estrutura xerárquica) fronte ao rizoma, o campo de patacas, horizontal. Na xestión dos amores, poderíamos opor o bloque de pisitos do capitalismo emocional ás acampadas horizontais dos amores en rede. Igual que tomamos as prazas deberíamos tomar as relacións e empezar a construír desde elas un mundo novo.

Precioso, verdade?

Pois, agora, as malas noticias, porque o noso paraíso particular ten dous perigos mortais: os celos e o escaqueo. E de ambos os o máis fácil de xestionar, creádelo ou non, son os celos.

Os celos

Frecuentemente debúxase ás persoas que propomos relacións non-monógamas como persoas que non somos celosas. Temos o privilexio da indiferenza e por tanto podemos levar a cabo relacións deste tipo. Non é así: en calquera das propostas que poden englobar as relacións non-monógamas, os celos e a súa xestión son un tema central. Talvez a diferenza é que os discursos non-monógamos non contemplan os celos como determinantes nas relacións e non se entenden como causa senón consecuencia, non como enfermidade senón como síntoma de carencias ou necesidades non atendidas, e que poden colmarse e acougarse.

Segundo un dos libros de referencia sobre a cuestión dos amores non-monógamos, "The Ethical Slut", "escoitar ao teu amante cando sinte celos pode ser difícil. Ás veces resúltanos máis fácil enfadarnos e botar á nosa parella do noso lado que manterse preto cando está a sufrir, para empatizar, para apoiar, para coidar. Cando culpamos á nosa parella por sentir celos, estamos a tentar justificar o noso intenso desexo de non ter que escoitar canto doe cando imos camiño da porta para ir xogar con outra persoa. É unha maneira horrible de evitar ter que enfrontarte cos teus sentimentos de culpa. Se isto che soa familiar, se experimentaches momentos como este na túa vida, recomendámoste que practiques a habilidade de quedarte en silencio coa dor do teu amante e a túa. Lembra, ti non tes que solucionar nada, todo o que tes que facer é escoitar, a ti ou á outra persoa, e entender que doe. Punto.

A maneira de desaprender os celos é abrirse a experimentalos. Elixindo activamente experimentar un sentimento doloroso como os celos, estás a empezar a reducir o poder que teñen sobre ti. Primeiro, ti decides que os teus celos non che van facer saír correndo. E exercitas a túa primeira maneira de controlar os celos: Voume manter firme e vou ir ao meu ritmo e o dos meus sentimentos?."

As experiencias compartidas parecen coincidir en que a mellor maneira de desactivar os celos é a comunicación e a empatía. Poder explicar ás persoas coas que te relacionas como te sintes respecto do teu entorno afectivo e sexual sen medo a xuízos nin reproches, poder compartir dúbidas, angustias e temores e poder recibir respostas que che acouguen os demos ata que os demos desaparezan por si mesmos. Tantos séculos de educación monógama non se solucionan simplemente decidindo non ser monógama. Hai miles de teclas que se moven con esa decisión e sentirte acompañada polas persoas que che queren e que tamén seguen os seus propios procesos é dunha axuda inestimable. As primeiras veces que rompes o vínculo entre amor e monogamia parece abrirse todo un abismo diante túa, pero só hai que dar o paso: con tranquilidade, con honestidade, con calma. E descubrir que no inferno dos celos, ao fin, non hai máis que catro demonzuelos mal postos e absolutamente superables.

O escaqueo emocional

Os celos son xestionabeis e vencibeis. Hai libros para aconsellarse, fórmulas demostradas e grupos de apoio para superalos e vivir sen eles. Con todo, contra o escaqueo hai pouco remedio. As relacións non-monógamas son

tamén o refuxio e a escusa perfecta para o individualismo emocional, para esconder baixo unha pose moderna a incapacidade para o compromiso coa vida mesma: amar a moita xente para no fondo non ter que amar a ninguén.

Do mesmo xeito que a posesión dos corpos e desexos alleos forma parte do capitalismo emocional, a desvinculación dos mesmos tamén o é, pois comparte con ela a cosificación, o usar e tirar: as persoas e os corpos como puro obxecto de consumo, como entes substituíbeis.

No campo de patacas do amor, no rizoma, ningún elemento é substituíbel e ningún é prescindíbel: as relacións e as persoas cambian, transfórmanse, inflúen as unhas nas outras e en ocasións desaparecen e aparecen outras novas. Pero non aparecen no seu lugar, non suplantán. O imprescindíbel *Golfix con principios* propón catro calidades para o vínculo non posesivo que, sen ser as únicas, son sen dúbida esenciais:

"Ser honestxs, ser sincerxs con nós mesmxs, e tamén coa outra persoa. Se se ten présa, se se le a liña e quérese pasar á seguinte, pódese pensar: "Ahá, honestidade, vale, eu son bastante". Pero a verdade é que non é tan sinxelo. A honestidade para admitir onde metemos a pata, onde non somos tan boas persoas, sinceridade para admitir en que momento non respeitamos o suficiente á outra persoa... iso non é nada fácil de admitir. E que a outra persoa saiba realmente o que pensamos, queremos, desexamos... tampouco é tan fácil

Entender que non posuímos á outra persoa, que non é a nosa propiedade. De novo parece sinxelo, pero na realidade custa esquecer os mitos da media laranxa e entender que é unha persoa independente, que pode facer o que lle dea a real gana, porque é unha persoa aparte... Tampouco é fácil.

Respeitar os acordos coa outra persoa. Non só cousas tan serias coma se foderás con condón ou non, ou se terás relación emocional ou só sexual. Tamén os acordos sobre a que hora aparecerás, sobre os días que estarás con esa persoa... respetar eses compromisos e non fallar á primeira de cambio.

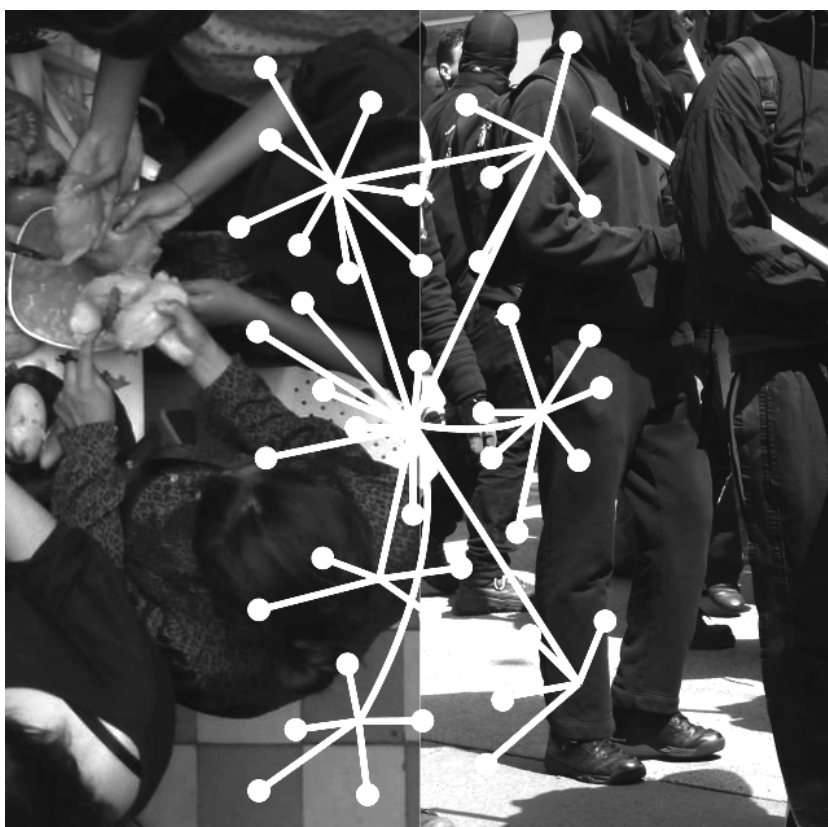
Saber dar afecto e apoio emocional, contribuír a que a outra persoa se sinta ben. Saber demostrar o noso cariño. Saber comunicar á outra persoa o importante que é para nós?.

O cambio de paradigma que propón a ruptura da monogamia obrigatoria non é a banalización definitiva dos amores, senón todo o contrario: o compromiso final, o que latexa no fondo dos compromisos políticos, ideolóxicos e sociais, pero que é bastante máis fodido, bastante menos vistoso e bastante máis arriscado.

"Comprometerse é, no fondo, deixarse comprometer, deixarse pór nun compromiso. Iso quere dicir romper barreiras de inmunidade, renunciar á liberdade clientelista de entrar e saír con indiferencia do mundo coma se fose un supermercado ou unha páxina web. Quere dicir deixarse afectar, deixarse tocar, deixarse interpelar, saberse requirido, verse concernido... entrar en espazos de vida nos que non podemos aspirar a controlalo todo, implicarnos en situacións que nos exceden e que nos esixen inventar novas respostas que talvez non teremos e que seguro que non nos deixarán igual. Todo compromiso é unha transformación forzosa e de resultados non garantidos".

Nesta cita da filósofa Mariña Garcés está a clave do cambio de paradigma. Non vale a pena desmontalo todo para volver montar o mesmo con outro nome. As novas formas de amarnos, de fodernos, de mesturarnos, de relacionarnos non se poden construír desde a miseria emocional senón desde a alegría e desde a coraxe, pondo a propia vida en xogo, escribíndoa nas pancartas, ensinándoa ás nosas fillas e fillos, defendéndoa de cara, convencidas de que cada vez que lle abrimos a porta ao noso amor para que vaia a atopar outro amante estamos a construír un mundo novo. Desde a intimidade menos vistosa da nosa vida privada, si, pero coas bases moito máis perdurables, moito máis transformadoras, da vida propia como revolución cotiá.

Publicado orixinalmente en castelán na revista Pikara magazine

O COMPROMISO COMIGO MESMA E COAS OUTRAS*

apuntamentos sobre a necesidade do traballo de consciencia desde unha perspectiva antisistema

*“Entendemos por insurrección
un movemento colectivo de realización individual”*

Custa enfrontarse a unha mesma. Neste mundo aséptico só temos a posibilidade de decidir como combinamos Producción e Narcose, quedando sempre sen tempo para a cuestión do desenvolvemento persoal, do “e eu qué quero realmente?”. Sempre son máis fortes as expectativas sociais e as necesidades do noso ego coxo.

Do mesmo xeito, calquera proxecto está lonxe de poder satisfacernos realmente, mesmo aínda que “triunfe”. Porque sen un esforzo consciente por ver non vamos conseguir atender ás nosas necesidades auténticas e vamos quedar na superficie dunhas necesidades substitutivas.

Nacemos e criámonos nun mundo que racanea cariño, e no que este cariño é dado frecuentemente a condición de que cumplamos coas suas pautas. Na nosa especie somos ao nacer incapaces de sobrevivir por nós mesmas, e somos fisioloxicamente dependentes das adultas por un tempo moi amplo en comparación con outras especies. Isto fai que desde moi cedo fiquemos ligadas a nosa necesidade de recoñecemento por outras e de dignidade persoal co cumprimento das expectativas da sociedade que nos arrodea.

Por isto, rematamos por incorporar o patrón de conducta de procurar o recoñecemento e a consideración das outras mediante a satisfacción das **expectativas sociais**, que veiculizan a familia, o estado, a masa social, a presión da economía... E que en realidade velan polo bo funcionamento da maquinaria social e non fan mais que agochar o imperativo de cumprir co sistema de produción.

---

*Nota: Que estea escrito non quere dicir que sexa verdade. Este artigo tan só quere ser un intento de comprensión no que queremos achegar algunhas ideas para poder ser criticadas e debatidas. É útil tan só na medida en que sirva para afondar a crítica.

Vivimos nunha civilización colonizada pola economía patriarcal, unidimensional como o diñeiro, na que as persoas (igual que o resto do ecosistema) son consideradas meros recursos de produción económica. Se estamos eivadas somos mais produtivas (en termos cuantitativos dunha soa dimensión – a monetaria) e menos perigosas para o sistema. Por isto foi sobrevivindo a estratexia produtiva da agresión, e cos sucesivos paus domesticadores fomos perdendo toda capacidade de xestión das situacións emocionalmente conflitivas. No canto de ser quen de elaborar as nosas dores, xa só conseguimos que rematen en comportamentos autodestructivos, ou no peor dos casos podemos transmitilas mediante a agresión, frecuentemente ás xeracións vindeiras, o que non fai máis que agrandar a bola de neve. Así, rematan por ceder os mecanismos de resistencia colectiva a esta agresión que crece por acumulación.

Para aplacar as **dores internas**, que levamos connosco provintes de conflitos persoais pasados non asumidos, actuamos mediante a procura dunha anestesia por compulsión, empregando algo externo que remata por devir adicción: drogas, consumismo, entretemento, autoexplotación (ou militantismo...), a “salvación” do amor romántico ou da relixión... No lado oposto (e moitas veces complementario) a estes comportamentos autodestructivos existe a vía da agresión directa a outras para volcar a nosa tensión nelas, o cal alivia as consecuencias somáticas indesexables (polo menos nun primeiro momento) pero contribue obviamente a empeorar a situación xeneral.

Na miña opinión, grande parte da nosa conducta individual vai dirixida a cumprir con un destes dous imperativos (o das expectativas sociais e o de aplacar as dores internas) que pouco teñen que ver co desenvolvemento dunha mesma, e en realidade son un subproduto dunha civilización biocida. Por iso creo que precisamos urxentemente organizarnos para desenvolver a consciencia de como nos afectan estas dores internas e a consciencia de como nos influen esas expectativas sociais (mesmo as dos propios entornos alternativos). A nosa hipótese é que traer á consciencia estes patróns de conducta (que antes operaban con disimulo desde o inconsciente) posibilita que desenvolvamos novas capacidades de interacción co medio (mesmo no nivel máis material e físico), de acompañamento e coidado das outras, e ao fin de intelixencia colectiva.

Porque fóra destes corsés culturais e morais, que hai? Pois a difícil liberdade. Difícil, pero ao fin real. Pracenteira e satisfactoria por permitírnos

interactuar coa auténtica vida, por permitírnos desenvolver ao máximo os desexos e realizar as potencialidades ocultadas de cada unha.

No lado oposto está o sucedáneo liberal, a liberdade dos ricos. A aspiración social de poder permitirse (por tempo, por pasta) volcarse unha mesma na narcose... Para quen xa cumpriu co imperativo productivo (porque triunfou economicamente, ou porque é “de boa familia”) reláxanse as expectativas sociais. Xa lle é reservada unha certa consideración porque está cumprindo -ou está previsto que se poña en breves (no caso das xóvenes de familias de pasta)- co Deus da refinada relixión occidental (€). Permíteselle entón con maior indulxencia que se volque na procura da narcose, nas actividades que só apuntan a aplacar estes demos internos.

Ese é o concepto de “liberdade” do sistema. Mais confróntase co duro feito de que se tes pasta ninguén se vai achegar a preocuparse por ti realmente. Porque ás expectativas sociais só lles preocupa que cumplas coa economía e que teñas unha vida “normal” (ou “discreta”), e pouco mais. Eses tan fracos e hipócritas son os valores morais deste mundo.

Nós concebimos unha outra liberdade. Que implica toda unha reordenación de valores. Implica aprender a desfrutar do esforzo que supón fuchicar nas manecillas de algo real. Implica ter a disciplina de querer ver. De querer ver como unha mesma é en realidade, querer coñecer as propias sombras. Implica ser consciente de como un fala e dar conta do que estou pretendendo con iso que me sae da boca. Detectar onde están emerxendo as dores internas que non teñen realmente demasiado que ver coa situación presente e comprometerse a buscar o xeito de xestionar o malestar que nos provocan sen agredir ou sen incurrir en comportamentos autodestructivos. Facer oco para o desfogo das feridas recentes e das non tan recentes pero que tamén nos condicionan. Ser críticas cunha mesma para non encarrilarnos nalgún dos múltiples camiños asfaltados do imperativo productivo ou da narcose. Mirarlle á cara á dor que nos supón asumir que non somos tan perfeitas como criamos ser. Non obviar estas cuestións e buscar ferramentas para reconectar con nós mesmas, co noso corpo, coa nosa calma, e xerar cambios nesta situación.

Isto implica tamén un considerable esforzo emocional e intelectual, pero é necesario coidar das nosas potencialidades individuais e colectivas, se queremos chegar a desencadear algunha mudanza nunha maquinaria social tan ampla e complexa como a que temos enriba.

Mais tamén implica comezar a experimentar cambios. Espir esta necesidade de cumprir co imperativo productivo para obter recoñecemento e dignidade persoal, ou conseguir desfogar as nosas dores e romper coa necesidade de aplacalas ou de tratar de encher un baleiro... tamén fai que se mobilicen novas enerxías coas que antes non contávamos, e nos colocan nunha nova situación, con novas capacidades.

Porén, creo que existe un certo perigo para este traballo de disciplina e atención. A nosa mente está condicionada pola dinámica deste mundo a un nivel mais fondo do que solemos crer, e o propio desenvolvemento das consciencias (da capacidade de ubicar se as orixes dos comportamentos poden estar nunha mesma ou nos condicionantes externos ou substitutivos), pode albergar unha nova obsesión-compulsión. Precisamos desenvolver a consciencia mais con todas as precaucións de non afogar nela... Porque podemos dexenerar na paranoia e de volta ir na nosa contra. Creo que nese sentido é unha salvagarda tomar un camiño seguro mais non acelerarse, ser relativamente transixente coas que demostraron noutras ocasións de que lado da barricada están, mas non deixar de poñer os límites firmes cando sexa necesario.

CONSTRUIR UNHA FORZA QUE NON SEXA UNHA ORGANIZACIÓN

COMITÉ INVISÍBEL

A dificultade seguinte que se nos coloca é esta: como construír unha forza que non sexa unha organización? Tamén aí, despois dun século de querelas sobre o tema “espontaneidade ou organización”, é preciso que a cuestión teña sido moi mal posta para que non se teña atopado aínda unha resposta válida.

Este falso problema asenta sobre unha cegueira, unha incapacidade para apreender as formas de organización que se agochan, de maneira subxacente, en todo o que chamamos “espontáneo”.

Toda a vida, e por tanto tamén toda a vida común, segrega de si mesma formas de ser, de falar, de producir, de amar, de loitar, regularidades portanto, hábitos, unha linguaxe – formas. Só que nós aprendemos a non ver formas naquilo que se vive. Unha forma é para nós unha estatua, unha estrutura ou un esqueleto, en caso algún un ser que se move, que come, que danza, canta e se amotina. As verdadeiras formas son inmanentes á vida e só se apreenden cando están en movemento.

Un camarada exipcio contaba: “Nunca O Cairo foi tan vivo como durante a primeira praza Tahrir. Visto que xa nada funcionaba, cada un tomaba conta daquilo que o rodeaba. As persoas encargábanse do lixo, varrían elas propias as aceiras e por veces até as refacían de novo, deseñaban frescos nas paredes, preocupábanse unhas coas outras. Até a circulación se tiña voltado milagrosamente fluida, desde que tiñan desaparecido os policías sinaleiros.

Aquilo de que nos demos conta subitamente é que tiñamos sido expropriadas dos xestos máis simples, aqueles que fan que a cidade sexa nosa e que nós lle pertencemos. Praza Tahrir, as persoas chegaban e espontaneamente preguntaban en que é que podían axudar, íam á cociña, transportaban os feridos en macas, preparaban as faixas, escudos, tirapiedras, conversaban, inventaban cancións. Démonos conta de que a organización estatal era de facto a desorganización máxima, porque se baseaba na negación da facultade humana de se organizar. Praza Tahrir, ninguén daba ordes. Obviamente que se alguén tivese posto na cabeza organizar todo isto, tería sido inmediatamente o caos.”

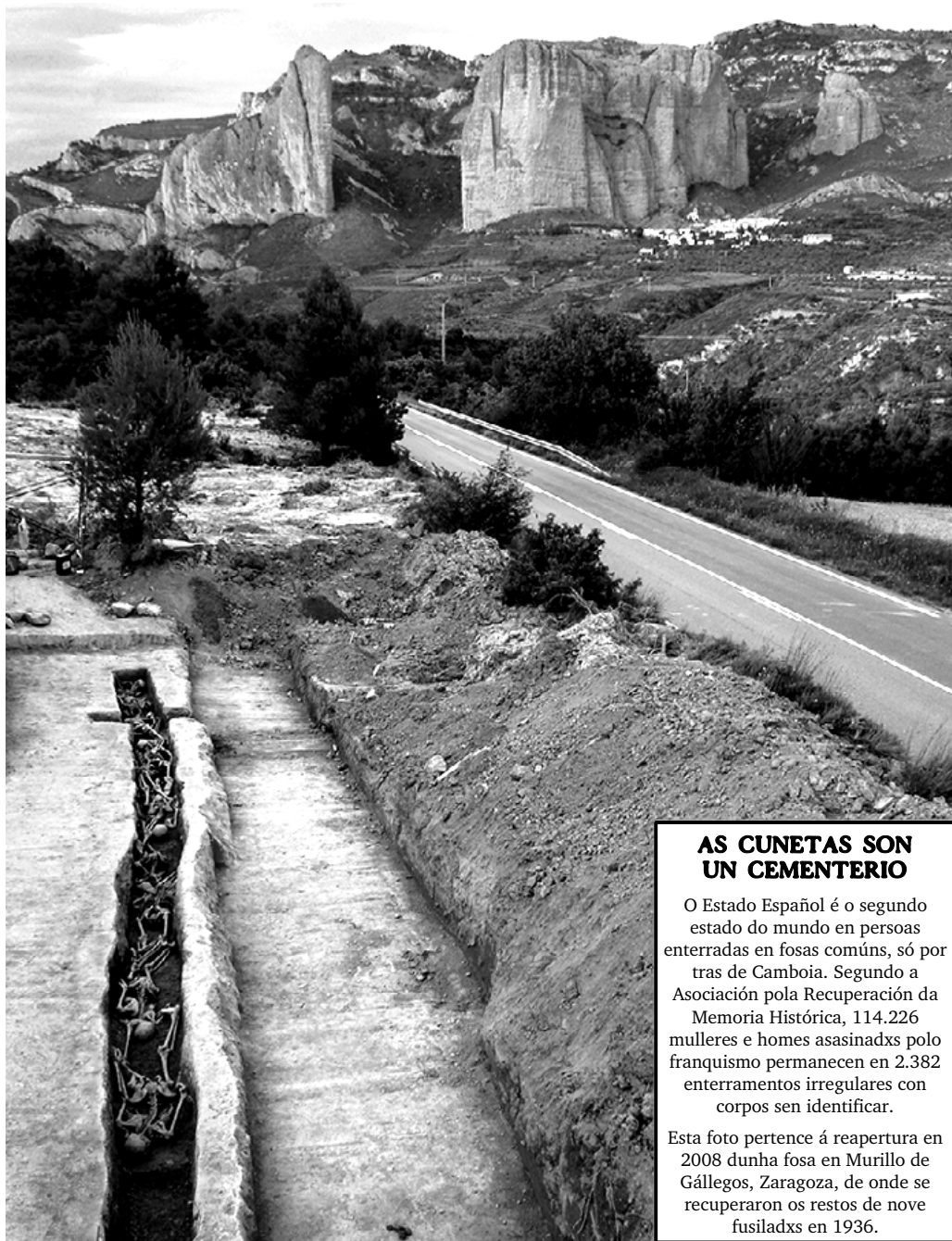
Lembramos a famosa carta de Courber durante a Comuna: “París é un verdadeiro paraíso: nada de policía, nada de desatinos, ningunha extorsión de ningún tipo, nada de disputas. París segue soíña sobre rodas, era preciso poder ficar sempre así. Nunha palabra, é un verdadeiro encanto.”

Das colectivizacións de Aragón en 1936 ás ocupacións de prazas dos últimos anos, as testemuñas do mesmo encanto son unha constante da Historia: a guerra de todos contra todos non é o que ven cando o Estado xa non está aí, senón o que el sabiamente organiza en canto existe.

Porén, recoñecer as formas que a vida espontaneamente enxendra en nada significa que nos podamos entregar a calquera espontaneidade en relación á conservación e ao crecemento das súas formas, á operación das metamorfoses necesarias. Iso require, pola contra, unha atención e unha disciplina constantes. Non a atención reativa, cibernética, instantánea, común aos activistas e á vangarda da xestión, que apenas se compromete pola rede, pola fluidez, o feed-back e a horizontalidade, que xire todo sen comprender, desde de fora. Non a disciplina exterior, sordamente militar, das vellas organizacións oriundas do movemento operario, que se voltaron polo demáis, en case todas partes, apéndices do Estado. A atención e a disciplina de que falamos aplícanse á potencia, ao seu estado e ao seu crecemento. Elas espreitan os sinais daquilo que a principia, adiviñan o que a fai crecer. Elas nunca confunden o que sobresaí do deixar-ser e o que sobresaí do deixar-andar – esa praga das comunas. Elas velan para que non se misture todo co pretexto de todo partillar. Elas non son atributo de algunhxs, senón o espírito de iniciativa de todxs. Elas son simultaneamente a condición e o obxecto da partilla verdadeira, e o seu toque de requinte. Elas son a nosa trincheira contra a tiranía do informal. Elas son a propia textura do noso partido*. En corenta anos de contrarrevolución neoliberal foi por riba de todo esa ligazón entre disciplina e alegría que ficou esquecida. Redescubrímola hoxe: a disciplina verdadeira non ten por obxecto os sinais exteriores da organización senón o desenvolvemento interior da potencia.

---

* "O *Partido Imaxinario* é a forma particular que asume a Contradicción no período histórico no que a dominación se impón como dictadura da visibilidade y como dictadura na visibilidade (...) O Partido Imaxinario corresponde ao espectro, á presenza invisible ou ao retorno fantaseado do Outro nunha sociedade na que toda alteridade foi suprimida" - Tiqqun, *Teses sobre o Partido Imaxinario*

AS CUNETAS SON UN CEMENTERIO

O Estado Español é o segundo estado do mundo en persoas enterradas en fosas comúns, só por tras de Camboia. Segundo a Asociación pola Recuperación da Memoria Histórica, 114.226 mulleres e homes asasinadxs polo franquismo permanecen en 2.382 enterramentos irregulares con corpos sen identificar.

Esta foto pertence á reapertura en 2008 dunha fosa en Murillo de Gállegos, Zaragoza, de onde se recuperaron os restos de nove fusiladxs en 1936.

SOLIDARIEDADE

COAS REPRESALIADXS NA CORUÑA

O 23 de maio, despois dunha noxenta campaña por parte do Concello da Coruña, a Policía Nacional finalmente desalojou o local da Insumisa.

A Insumisa era un centro social situado nunhas instalacións antigamente utilizadas polo exército, preto do barrio de Montealto. No ano 2016 fora ocupado e así, o estado de abandono e ruína que padecía foi transformado pola xente da Coruña nun viveiro de actividade social e cultural. Alí realizábanse cotidianamente charlas, debates, actividades artísticas, cursos, concertos, xantares populares, ... O espazo foi acondicionado mesmo cunha zona de ximnasio, unha horta e un skatepark.

Pero o Concello, oposto a este proxecto de autoorganización das veciñas, respondeu facendo presión mediática e política para tomar o control do espazo, argumentando que xa tiñan en proxecto facer un “centro sociocultural” nese mesmo local (pero xestionado e controlado por elxs mesmxs, claro).

Nun clima de oposición social ao proxecto institucional, o pasado maio a Insumisa viu a súa actividade clausurada polos funcionarios armados do Estado.

A isto sucedéronlle diversos actos de protesta pacífica, aos que a policía respondeu de maneira hostil, tratando de dispersar ás persoas con cargas a base de porras extensibles e gases lacrimóxenos. Non foron poucas as persoas que precisaron asistencia médica de urxencia, con brechas na cabeza e traumatismos de todo tipo froito da violencia policial.

Nunha destas protestas a Policía Municipal (dependente do concello da Marea Atlántica) **realizou a identificación de 5 persoas, que agora se ven acusadas de varios delitos graves.** O 19 de xuño foron detidas 2 destas persoas identificadas, e para unha delas foi decretada a **prisión preventiva** baixo as desorbitadas **acusacións de atentado e sedición**, na que pasou unha semana.

Agora os procesos penais continúan. É evidente a desproporcionalidade das medidas represivas: baten duro a quen non colle na farsa democrática do Estado, para quen denuncia as súas miserias, ou para quen busca alternativas ao sistema. Non así para os violadores, os agresores racistas, políticxs corruptxs, narcotraficantes, explotadorxs, proxenetas, torturadorxs, manipuladorxs, contaminadorxs, ...

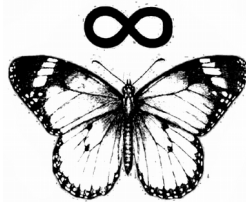
Pero non vamos deixar que lles funcione a estratexia do medo.

CONTRA A CRIMINALIZACIÓN DOS
MOVEMENTOS SOCIAIS:
UNIÓN, ACCIÓN, AUTOXESTIÓN

máis info e actualizacións:
www.airmandadedacosta.info

Editado a comezos do outono do 2018
no noroeste galego

praxe@riseup.net

FRANCO RELOADED.....	3
URXENCIA (editorial).....	5
AGACHA A CABEZA E COMPARTE (I)	
TECNOLOXÍA CIBERNÉTICA E DESPOSESIÓN DA ATENCIÓN.....	9
PSICOPOLÍTICA DIXITAL.....	17
NA PROCURA DUNHAS RELACIÓNS MENOS AUTORITARIAS COAS	
CRIANZAS (E ENTRE ADULTAS).....	20
SOBRE A CONDICIÓ N MASCLINA NO PATRIARCADO.....	26
USO E ABUSO DA EXPERIENCIA PSICODÉLICA.....	38
SOBRE O USO RECREATIVO DAS DROGAS	
O MOVEMENTO DO DECRECIMENTO	
E A LOITA ANTICAPITALISTA.....	44
ROMPER A MONOGAMIA COMO APOSTA POLÍTICA	
O COMPROMISO COMIGO MESMA E COAS OUTRAS.....	47
APUNTAMENTOS SOBRE O TRABALLO DE CONSCIENCIA DESDE UNHA PERSPECTIVA	
ANTISISTEMA	
CONSTRUIR UNHA FORZA QUE NON SEXA UNHA ORGANIZACIÓN	
COMITÉ INVISÍBEL.....	58
AS CUNETAS SON CEMENTERIOS.....	65
SOLIDARIEDADE COAS REPRESALIADXS NA CORUÑA.....	66